

הבהמה הנקרכת ומה יעשה באבר אבר ומה שיש לאכילה ומה שיש לשריפה ומה יאכל ומה ישרוף ומה יקריב מן הכתות אשר המצוה בהם "לא יעברום (אינס כ"ח)", ואיך תהיה תכונת המקריבים "עד (אינו כ"ח) שלא יהיה פגם עם תכשיטיהם ומלבושיהם וכל שכן מלבוש בהן גדול אשר נתן לו רשות לבא אל מקום הענין האלהי מקום השכינה והארון והתורה, ומה שנתלה בזה מן הקדושה והטהרה ומדרגות הטהרות והקדושות והתפלות, דבר שיאריך ספורו אך סומכים בו על קריאת

קול יתרה אוצר נחמד

תמימה: ומה יעשה באבר אבר. כענין שנאמר ועך אל ראשו ולא סדור ישיבה מכסה בית השחיפה עם הפדר, ונחמד והכליות ויומרת על הכבד להקטיר המזונה, ואם כשן הוא מקריב וזה שלמים אליהו קריבה כמ"ס הלבו האלהי תמימה, מתא"כ בנו: ומה שיש לאבירה. מוסב על המלמד למעלה, כלומר שיבאר מה שיהיה להקדים מן הקרבן ומה שיהיה ממנו לאכילה כמו על הכבד מלבד האומירום הטובים לגבוה, וכן זה כהם מה שכתבנו מזהם בזבחי שלמים וזכר קדשים קלים: ומה שיש לשריפה. האומירום: ומה יאכל. אם הכהנים או הכהנים, זכרים או נקבות, כגון קדשי קדשים שאינם נאכלים רק לזכרי כהנים: ומה ישרוף. יקטיר, כענין שנאמר והקטיר הכהן את הכל המזונה. ומה שכתבן מי ישרוף אל מי יאכל הוא מפני שלא היה הכהן רשאי לאכול מן הקרבן כשרם שהקטיר הכלבים, וזכ"ס גס כשרם יקטירין את התבן ובא ענין הכהן וזכר לזכר הכהן מהם כשר לגלות לכתן וכן ומה העלה הכהנים גדולה מאל (ש"ח כ'), וכמדת שמואל ארפת אמר להם קריב' מפני מה אתם אוכלים את הכבד ומתינים את הכלבים שחזים כהנים, ע"כ: ומה יקריב. ומ"ס ויקריבנו בני אהרן את כל בשרם ודמייהו קנלו וכלבים ותיקם והקטרוהו כיה ככהנים, וחולום שמיטה כור כשרם: מן הטהרות אשר המצוה בהם. ר"ל ככהנים שגילום להקריב, כי נחלקו למשמרות, ומשם הלך הכהנים לח' משמרות וחד ספד ע"ה הלךם לכ"ד משמרות, והיה מלוס על כל אחד מהמשמרות לעבוד בשבוע שלו כמורכ בהתענית (דף כ"ז), ויבגילם משם עשה את הבורס שיהיו כל המשמרות שזים, כמורכ כמ"ס הלגיל ובכתיבם ס"ח מהל' ח"י התקדים: לא יעברום. ר"ל כהנים מוזכרים שאלו יעברו על השפטי הקריבים: תכונת המקריבים. ככהנים שבועדים סים מומים קבולים כהם וכיו לריבים שישו כבוחר שאלו בני פגם: עים תכשיטיהם ומלבושיהם. כמס סנין והאמוד לכתן גדול וכל מלבושו כהנה ככלל קדושים גם כן גם הכהנים שנאמר כהם לכבוד ולהפארה, וככל אלו הלכס ד' ז"ל, נגדי כהנים שזיוס הדשים נאליס ומשגליס מדין נגדי גדולים שנאמר לכבוד ולהפארה. סיו מושגטיין או מקורטין או לרזינין יתר על מדוה או קריס פחות ממדוס ועוד עבודה סבולה, ע"כ: וב"ש מלבוש בהן גדול וכו'. ר"ל נגדי לכן כהנים נכנס כסן גדול לפני ולפנים כיוס"כ סיס קדוקן כהם יתר, וסו סנגדים שמשם כהם כ"ג כיוס כסר אחד זכר אינו עובד כהם שפס עיט, כמו שספק כרמב"ם ס"ח מהל' בני המקדש: הענין האלהי. סוה סיו קדשי קדשים שפס סלרין וככווינים שפס עיט, ר"ל סנין סיו הכווינים סיס סכור גניע למס: הטהרה. סס סלריות וכמ"ס ויחמר ח' אל משס עלה אלי כהנס וגו' וזמנה קר אל לתום סלכן וסוסיס וסוסיס א"כ וסוסיס לררררס, ויבסי"ז ז"ל כחומס סל תרי"ג מלות וכלל עשרת סדכרות אכר על סלריות: ומה שנתלה בזה וכו' ומה שחיי על לנסכנס כסן כיוס קדשי קדשים, וכלל על עבודה סל: ויס"כ סנין קדוס וסכרס, כלמסע שמיט עשר קידושין וזמס עטילות מקדס ועובל כסן גדול כו כיוס: ומדרגות הטהרות והקדושות. כלומר מסי סיו סכרררס והקדושות, ודיעו כהסע סיס סכסנס כמדרגת סלביס ממגדי זכר לגדי כל או כסיין, וכן על כסן סכורדי סיס לריך לקדס ידיו ורגליו, וכן כענין מלות כהנס ככלל ז"ל סכנס ענין קדוס כלום סלריות שנאמר זכר כל כסיין, ויסטרוס לפי ספדרגות סלרס סנינו עכל ועל סרכ כנסע, סטררר סמסו סלריות סכרררס, וכלל סכנסו סלריות קדשי קדשים. וכן ככל סכנסו סיו אכסי סכנס סגדול סתכלל כיוס"כ כגלסס וידוים סלרר כסר נס וכו' וספסל קרס כניס קדשי קדשים. וכן ככל סכנסו סיו אכסי סכנס סמלללס לרררס סלרס סכנס סהיט מנהס נעילס ועוד סלרס סחח כין סרררס ומנהס סקריכלס מוסק כדלרסל כסעניס (דף כ"י): שיאריך ספורו. סכסור סמדקדוקיס ככל אלו סעטיס סס לרררס: וכן סומכיס בו וכו'. כלומר לא מלגס

ומה יעשה באבר אבר. א"ל לפסד זה על נחום כל אבר אחר אחר נחומס סכולל, כו ככר סכרררסונו ז"ל ומסו זמסו לנחמיס ולס נחמיס לנחמיס, אכל סכונה לומר סיוה סלק מן הקרבונוס לכעלס וסיוס מס סכנסו ולכנסס סוסיס סתלעו, כלילס סלרר סל כסכ סוה מקריב זכס שלמים סלרין קריבס סלרר סלרר סלבו סלררס סלמיס וגו' מס סלרין כו כיוס. והקס על זס כסלר סלוקי הקרבונוס: ומה שיש לאבילה וכו'. כו מס סלרין סכעלס זכיס כו מן הקרבונוס, וסס סלררס וזמס וסוק, ולפעמיס סלררס סלרר, וסס קרלו סלררס לכהניס, וסס סוה וסוק, וקלמו לגבוה, וסס סלררס וסלררס: ומה יאכל. כענין אמרו כל זכר ככהנים ויכללו וגו' סלררר כקדשי קדשים: ומה ישרוף. כענין אמרו וסרף סה סכרס. וככר סתעסלס ושעיר סתעסלס של יוס סכסוריס סלרר וסרר כלס ז' סכררסס וגו'. וכיוכל: מן סכרררס אשר המצוה בהם לא יעברום. כל זס מוסכ סלררס ומה יאכל ומה ישרוף ומה יקריב, כו סלררס וסכרררס סה הקרבונוס לל יעברו סלמכוס סקן, כו סליהס סלררס מוסלל סלמור ולפענוס וסס כהם לפענוס, לל סכמיססו חולסל סה סדכררס סכסררס כור: וכל שכן מלבוש בהן גדול וכו'. ר"ל כל סכן סכורררס סלררס סכוררר על פרסי עמינו כפי עולס מדרגתו על כסן גדול כיוס ספין סלררס דכך כו וסר סלררס כמו ססכרר וסוק: והקדושה. מסיס ומסכררס וכיוכל: והטהרה. מן סכרררס: שיאריך ספורו אך וכו'. ר"ל עס סיוס מס סתלה כזס

קריאת התורה ומה שהעתיקו רבותינו, והכל מדברי אלהים עם משה. וכן תכונת המשכן כלה הראתה למשה בהר סיני המשכן והאהל והשלחן והמנורה והארון וחצר המשכן ועמודיו "ומסכויו" (כ"א ומסכויו) וכל בלאבותיו הראו לו רוחניות וצורותם נשמיות כאשר התנו לו, וכן הבית הגדול אשר בנה שלמה הראה לדוד צורתו רוחנית, והבית העולמי הקדוש אשר יעדנו בו הראה לנביא יחזקאל צורתו ותכונתו. ואין בעבודת האל סברא ולא הקשה ולא התחכמות, ואילו היה כן היו הפילוסופים מניעים

קול יהודה

אוצר נחמד

זוה מן הקדושה וכו' דבר שירך ספורו על רוב פרטיו ודקדוקיו, אל ומההנהגה נבטשך שמהם שמינס פרטי חוקיו לגזרה של ודמחממות, וכמו שיקרה לפילוסופים בהגבלת המדות המעולה שפרטיו ומכרו ביד הכה הכוזב שבאדם לשער וללמאס הפרטים ההם כפי צורך מקומם ושעתם, אך עם כל הרבוי המופלג שבפרטי המדות הללו, כמוכוס אלו בהם לעד לפולס על מה שנתבאר מהם בתורה, ומה שחכר הכוזב ימלא מה שהעתיקו רבותינו בקבלת על פה, ואין להתחממותו בהם פוס נהלה כי בזה נחלתו אלינו ממורשה קבלת יעקב. או כיון באתרו אך וכו', כי הדבר ההוא שירך ספורו עם היה רוב פרטיו אינו בכמוסים, אנהו כמוכוס בו על קריאת התורה שנקבל בה בראו ועל מה שבמחוקים רבותיו מ'מי השמועה, כי הכל מדברי אלהים עם משה לא וכל דבר: הראו לו רוחניות וצורתם גשמיות. דע שאין כוננו ברוחניות לדבר בלתי גשמי לגמרי, שחס כן היה בדבריו קצון בין הפרטים באתרו שהראו רוחניות ולרסה גשמיות, והיינו לריכוס בניאורו להסתפק בזמן מגדלים פורמים באור דמיונו, והיינו כשליים כמה שכתב המורה בפתוחו על כיוצא בזה שגמיע מחלת ההפירה לכמו זחה ההייה העושה אשר יחו בה ויחברו בה רוב כמות העולם בזמנו זה, להיות כל אחד מהם רוצה אחר אחר גשמיות למאמרים לא כיון בהם אומרם דבר ממה שיראו. וכבר קבל בעיוני כתי על ביאור המקום הזה, ובה החלוט ברוב ענין עד אשר אורו עיני ממה שכתב בשמי כ' ד', וכן לדעת חכמינו מאסירות מן הגשם הדק הרוחמי הנקרא רוח הקודש הצורות הרוחניות הנקראות כבוד

ומדתתו אלו עושים כל הדקדוקים ההם אך רק כל הדברים ממומים כמורה בדרך שהעתיקו רבותינו, ר"ל חכמי הש"ס פירו המקרא בדרך הקבלה דור אחר דור עד מש רבתי ע"ס: **ל"א ומסכויו**. המסכים מלבון ומשך פמה שער המלך. או **ר"ל מלבון כסוי**, כמו והמקרה הכובס על כל גוים (ישעים כ"ט): הראו לו רוחניות. כלוער בשעת רוחניות הגיעו לו בלתי ענין עד שבנין הכורה הגשמיות בנורן ורומה וגובה א"ס' שללו המתקנים לא יעמיירו ברוחניות שאין עם לא מקום לא לרדך ורומה ולא גובה ועומק, אבל יש כאן ענין שש **הקשים** זה הגבול, כמו שללו אומרים ד"מ כי נמת אדם מקיימת פואר האדם כמ"מ איברים ועל פיבור דיוע ומחיס אחו, כן סדין בכל הכפעות הרוחניות אל דברים הגשמיים, וגובה הענין הגבוה כהפס הנבוי אל הנייה, כאשר הרחיב בעמיק ההבר כאלו בזה במאמר ד' ס' ג' וחס מדבר א"ס: **כאשר התנו** לו. כלומר קן כוסד הענין שיהיה דוקא על **זה הוצר** ואם לאו לא יוכשר, והוא כמו הגוי שאין אחריו בלום: וכן הבית הגדול אשר בנה שלמה. כאמרו (ד"ס א"כ"ח) הכל ככתב מיד ה' עלו כשכיל כל מלאכות הסגניות: **אשר יעדנו** בו. אשר הביטת לנו לבנות בעת הגאולה שפטים כ"ב: לנביא יחזקאל. כעבור ביוחזקאל מ' ארץ עזרה במראה ונראה א"ס מראה כמראה נוחת וכידו קנס סמדה ומשדל כל מנתיס הית, והגיעה המדעת שזו היעוד על הבית שיעס בהארתו הימים בעת הגאולה, שאילו בית שני היה לא היה כחורש שהראו ליחזקאל רק בקאם דברים כמ"ס סד"ק בשקוק וקמה קנה אחד: סברא. שיוצא אדם מלבו איש ענין: **ולא הקשה**. שלומוד דבר מןוך דבר דרכי גייון הפילוסופי, ומה שללו לומדים בדיקק אינו ענין לזה הדרך **אחר** לו ואינו מזה הענין רק שך קבלו שלל הנאמר במקרא **אשר לאו שיהיה לנביא דין אחד** בכל הספרים שאשפר: **ולא דתחכמות**. שמתחס בהכנת עממי המלות למה לנעוטי

על

כ' וכמו שיתבאר עיני א"ה. וכלנו של דבר שקרא מלאות המשכן רוחניות להסוהוס מן הגשם הדק הרוחמי המכר שנקרא אללו רוח הקודש. וכבר מורה זה גם כן באתרו ברביעי סימן ג' התרלוינה הצורות ההן עין בעין במראה ולא במדות כאשר נראה המשכן וכו'. והגשם הזה היה הרוחמי הוא המכונה לרז"ל בשם אש על שולל דקומו, וזה כי בזמנות פרח הקצון מיער ר"י ב"ר יהודה אומר ארון של אש שלחו של אש ומורה על שולל ירדו מן השמים ורכל משה ועשה כמותו, שנאמר וראה ופשה בהבניהם אשר אלה מראה בבר, ע"פ. אמנם לא אמרו זו רק על שלשה הכלים האלה לפי שאגלם הוא כעוב כהבניהם אשר אלה מראה בבר, לא אלא שאר חלקי המשכן, שהרי בפרק המכר כתוב לאמר אלא מכתה דכהיב והקמות אח המשכן כמשפט אשר הרחיה בבר הכי נמי. הכל כתיב כמשפטו ההם כתיב כהבניהם, ע"פ. הרי שבידלו בין שלשה הכלים שכתוב בהם כהבניהם שמשמשו כי דמותם הראו, ובין שאר חלקי המשכן שכתוב בו כמשפטו על **משפטי** הלכותיו הנאמרות לו על פה. אמנם החנר לא כבדיל בעינים וכלם אללו שכתבה אלה משפטו: **באשר דתנו** לו. ר"ל כאשר השמו לו המלי להיות כך וכן: **וכן הבית הגדול** וכו'. כאמרו (ד"ס א"ז) הכל ככתב מיד ה' עלי כשכיל כל מלאכות הסגניות: סברא. היא הממשנה העגרת בדבר דבר: **הקשה**. היא המקייסה מדבר אל דבר ע"ה הקשים: דתחכמות. מיוזה להתחכס בתורה מדעתו, כי עם

מגיעים ברוב חכמתם ושכלם לכפלי מה שהגיעו בני ישראל:

ק אמר הכוזרי בכמו זה הנהג הנפש לקבל התורה מבלי ספק ולא פקפוק, שיבא נביא לעבדים משועבדים לחוצים וייעד אותם שיצאו מעבודתם בעת ההיא מבלי איהור על התבינה ההיא, ושיכניסם אל ארץ כנען והיא ביד שבע אומות כל אחת מהם הזקה מהם, והודיע לכל שבט הלכו מהארץ קודם שיגיעו אליה, והתקיים הכל בזמן כועט במזפתים נוראים, זה מאמת גדולת השולח וכבוד השלוח וגודל מעלת היה אשר אליהם לברם שולח. ואילו היה אוהר כי אני שלוח ליישר כל העולם ולא היה מגיע עד חציו היה פגם בשליחותו, מפני שלא נשלמה

אוצר נחמד

על כך, כי קצר שכל האומות מהשיג זה והאלהים הכין דרכם: מגיעים וכו' לכפלי מה שהגיעו בני ישראל. מן הנבואות והנסיים אשר נעשו לישראל. וכבר התפרסם כי מעולם לא כגיע שום נבואי לבט כבוד אחד מן הפילוסופים כל מן נביא מרס, ומנהיגי ההוקרים טועבו במצולות הספקות:

ק בבבוא זה. כמנו אלו הלאוים שמאלר ויטל: גרוד הנפש. התפגש דעת האדם על כיוור האומות בני שום הכרוך הלכ: שיבא נביא וכו'. התחיל לברר כענין הנפאל אשר לא היה כמוהו מעולם, והוא שיבא נביא אל עבדים משועבדים נביאם ויפליס אין לם לא מושע ולא עוור ממש על דאס, ואלס אחד לבדו כל נביא ס' להחיצ נגד המלך וכל בני המדינה והכטיה אוחס שינאל כולם תפסיס חסס אין כקפ: מבלי איהור. בני עובד זמן עוד: על התכונה ההיא: שאלה ותעבד עוד ליהוים עבדים כחמיסס ולא יהיו על הגליוס שבו: ושיכניסם אל ארץ כנען. ולא זו לבדו קר הכטיה אוחס להכניסם אל ארץ ממוקמת שהיא שמה ועובס: והיא ביד שבע אומות וכו'. אלס שיהיה ענין בני ארמוס קטוב ככר יהיה ממוקמת ביד מלכס כאליו ככר כנכס: שבע אומות. עשר אומות נמו לאכרסס רק הפלג חסס עמו ומוחל ובעיר, דכיינו קיני קיני וקדומיו לא תמו לבני יעקב, קר שיער נתן לארמוס שפף סול מורע אכרסס, וארלוס עמון ומוחל נמו ללוג ככר שפך עס אכרסס, כל קיפכ' ז'ל כסדר דכריס: כל ארת מורל חוקק סרס. כל ארת שבע אומות סיהס חוקק מישרל כמ' למרס גיוס גדוליס ועמוסיס מן, וכנכמעט סל גוי אחד חסס נעס מישרל, וכן נרלס שפך עי ועמו סיהס חק מכני ישראל נעס הסכיר ס' הסגחחו חסס: והדריע לכל שבט חלקו. ולא זלזל ס' ומכרשט ונחל ככרסס כמו שאלמר לבנינו אמר וגו' וכן כפסיו שכן, דכיינו מקוס ביה תמקד, וכן בכרכה יוצק ופאר ככטיס מרמו ככס חקלס שטינו ער כמו שפירס כר' ז'ל עס' מכלל כנחמ: גדולת השולח. גדולת מי שגלה את ממש, סול אלהיו אשר יוז ככל משלס לעשות כל אשר חקן ככטיס ובלקן: וכבדר מעלת העם אשר אליהם וכו'. גדול עתל מי ישראל אשר

קול יהודה

היומו נצחי כוונך על חכמתו והקשמו להקיס דם לעמלו כי אס בעורת ה' הפלו, מ"מ נגלומו פניס כמורה לההחכס ככירופס למדלות עינו כמו הקרלוס נעס הוא חובל על התכנל והלסס. ואש"ס שפין זה מקוס מיוהל לסמור הקרלוס שפרי מקוס הנה לו כפטיי להנגד בו, וגס הרלוס ההיובחל על זה כלמרו ואליו סיה כן היו הפילוסופוס וכו' אין לה עין עס הקרלוס, מ"מ כיון לסדר יחד כל מניי ההתכמות הנבלו מושיילס כעבודת הלהוים:

ק על התכונה ההיא. כרשט גדול ויוד רמה: אשר אליהם לברם שולח וכו'. אחרי ההנאר לו ענין הסגולה והתפכרות כנודו אליו ואין קמה חורמה עס כל הגלוה לספוריס הללו חסי' כ"ח זולך, וחסס מן הדכריס הרשטייס הנוללס כדכריו על הבר סיון ל"ז, הנה הוא ע"ה, ונלס לקרלמנו ללשר ולקייס מכל זה מה שהטיה עס ההכר כי החורס האלהיו לנו סול ולבנינו אין זלריס חמנו. והוא הדכר אשר דכרינו עד כמה פעמיס, שמן הפסקה סיהס חוללו כל הספוריס המכטיס עד סוף המלחמ הכה השולח: ואילו היה אובר כי אני שלוח וכו'. כה הרלוס הזלס כי זליק וישר הוא להודוח שהחורס יחוסל לנו כפרט כמו שזכר עס ההכר כלמור, לפי שיהיה מיוהל, כל הגנוס גיורת אחרנו שהיו מתנה לכל יופטי הילד, כי ככיות דברו בלתי מגיע עד חציו היה פגם בשליחותו וכו'. ועוד רלוס סיהס כי אין יקבן אחרנו שהחורס יתנה לכל העולם, והנה ספר התורה שנתכב כלשון עברי סיהס מונע הלאמת השלימות מנד מעמס מורה שהתקסק לנשום אשר לא הפלס כי אס אחרי מלוח סיהס מכה הסכות אשר

השלוח. מעלת משה ככינו ע"ס אשר סלו ה': וגודל ספי' כהר כס מכל גויי הארלות: ואילו היה אובר וכו'. ככוזרי סס איני יתן עטס על חס עפס ס' ככס כי ישראל בני ישראל יחד אוחס דתה אמת סמה לבדס ולא כלל כס כל בני ארס יחד, ותכס שך סיהס רלוי כמכס ככטינו מפני של יתקן שיכול מדכר ס' ארלס שום דכר קטן או גדול וסיהס זליק סיהס ענין הליוחס מקייס כולו, חס סיהס כפלי אחר כי הורוח הדק הסיכה לכל באי עולם סיהס יקבן לוס זמן רב ועוס כמו שמלרל וכו'. ולא היה דברו מגיע עד חציו. ר"ל האלו סיהס מייכר ככרס אומות ע"ס סיהס כפלי אחרנו שפיקו ימי חיי ארס אחד שיביא עי ארס אכר לא כרין שיקן מגוי אל גוי ומתמלכס אל עס אחר, וזה כמעט דבר נמנע שפיקו ימי חיי ארס אחד שיביא עי ארס אכר לא ידעו מעולם עין ירלס ס' ועבודתו וכו' כורגלו כעבודת זרות ועלכיס, תפלוס אל החורס והסכודס. ומעמס אפילו לא סולס סיהס קטן להביא ס' אכרן היפס: היה פגם בשליחותו. ר"ל שפלוס ס' חלמל סיהס חמלס ס' סיהס עמיס רכיס וסיהס יתכר רלוי מלשר לא כה רק לגוי אחד לבדו כסס בני ישראל, ופי' אמר שאלס יוסר רלוי לענין מעפס ס' והלסוס

גשלתה כונת הכורא בשליחותו, והיה מונע "בשלתם" שליחותו (כ"ל השלמתה) היות ספר תורתו עברי, והיה מעמס וטורה ולאות רב על אומות שבא והודו וכוזר לחבינו ולעשות מה שכתוב בו, אלא אחרי מאות שנים שיקרה "אליהם" להשתנות "עליהם" (כ"ל להם להשתנות אליהם) בעבור נצחון או שכונה "או" "בראיות" (כ"ל לא בראית) הנביא בעצמו, או נביא אחר שמעיר ומזהיר על תורתו:

אמר

אוצר נהמד

שיבא שליחותו אל עם אחד ויבטלו כל שליחותו עד שלא יוכל דבר מדבר ה', ומשאלו נא לכל העולם ולא היה כעולם עתה ועכשיו מולו והיה נראה פגם בשליחותו: והיה מונע וכו'. וסוף כבוד למה אל שנתו הקב"ה לכל בני העולם: כ"ל השלמתה. ר"ל הטורה: היות ספר תורתו עברי. כמנהג כבוד למה אל בני עבר שהוא לשון קדום וספר אשורית. ואע"פ שבימי יהושע נכתבה הטורה בע' לשון לדעת מ"ל בפ' אלו נאמרו ש' הטורה כשנעמדו בגלגל, היה זה ככר מת משה עבד ה', שהוא שליח האמתי אשר יבא ללמדנו לבני העולם והקב"ה מקביל על ידו לתמוך בנביאים ונשאלות לעת סוףך מה שלא עשה כן לבוס נביא וזהו, כמ"ס ולא קם נביא עוד וגו' לכל האומות והמחסידי וגו' אשר עשה משה לעני כל ישראל: על האומות שבא וכו'. הם אומות מוסרפמות רחוקות כמ"ס מלכי שכל וסבא אכזר יקריבו: לרבינו. ושכלו לבין דברי הטורה בנולד קבלה ופירוש כמו שז"ל משה כבוד אל עם המצולת איש משי אל עד משה רבינו ע"ה: אלא אחרי האותות שנים. כלומר אם לא שיתעבב הדת בלחץ כמות מאות משה: שיקרה אליהם. שיקרה להם דברי הטורה הזאת והוא מלשון (במדבר י"א) שם תראה היקף דברי: להשתנות עליהם. כלומר כמחן סמן רבן סוס אפשר שימטו הדעות בני האומות מתחת פקדי משה: בעבור גזרון. שהיה די מחך ישראל הקופה: או שבונו. מתחת שביס בני ישראל וקבול בני האומות מפורים ככרע כמות הארץ וכל האומות יביטו אל תורת סיהודים השונים בקרבם ויראו כי עם תבס ונבון הוא ויהאון התורם: או בראיות הנביא בעצמו. שיחיו לב אל כל האומות אשר עשה משה ולבס יבין כי תורת אמת סיפה נפיו, ונ"ל יסיה לא בראיות הנביא בעצמו מוסב למעלה, ור"ל שא"ל שהתקיים הטורה אל כל בני העולם גדלותו והוא בעלמו שהוא משה רבינו ע"ה, שהיה תורת ויגשע רבה על כל האומות. ולפ"ו יסיה זה שנאמר אחריו שו נביא אחר וכו', ר"ל משפך גם כן שהתקיים הטורה ע"י נביא אחר שיקום אחריו ויחזיר על תורת משה, כענין שנאמר כהני

קול יהודה

אשר יזכיר. וז"ל והיה מונע השלמת שליחותו היות ספר תורתו עברי וכו'. ויבט לבו כי לא האמין לאחמס ז"ל שמתקם סופס פרק אלו נאמרין הביאו את האבנים וכו' את המצבה וסדוהו כסיד וכהבו עליו את כל דברי הטורה שבנעשים לשון, שנאמר היסב (ופירש בעל המזרחי ס' דברים היסב בלידוף עם ההשקות הקדום עולה שבנעשים) ונעלו את האבנים וכלו ולעו בתקון ע"כ. ועוד אמרו שם פרק אלו נאמרין, ח"ו כי"ד כתבו ישראל את הטורה ר' יהודה לומר על נבי אבנים כתבוהו שנאמר וכתבה על האבנים את כל דברי הטורה הזאת בלר היסב, ואחר כך סדו אותן כסיד. ז"ל ר' שמעון לדברך היקף למדו אומה העולם תורה ז"ל ביה יתירה נתן להם הקב"ה ושגרו עמדין שלמן וקלפו את הסיד והשיליה. גם שם בירושלמי אמרו מני על אבני המלמן כתבו דברי רבי יהודה, ר' יוסי אומר על אבני מצבה ככתב מחן דלמך על אבני מצבה ככתב כל יום ויום אומות העולם היו שולחין עופריסן ומשילין את הטורה שיהיה כחובה שבנעשים לשון. מ"ד על אבני המצבה נכתבו לא לעשה היו ונגזרו, ועוד היה מעשה הטורה נתן הקב"ה בלב כל אומה ונאמרו להשיליה את האבנים שהיה כחובה שבנעשים לשון, ע"כ. וכמסד עולם ס' י"א כתבו לאמר ואת שמים עשרה האבנים האלם אשר לקחו מן הירדן הקים יהושע בגלגל, וסודו כסיד וכהבו עליהן הטורה שבנעשים לשונות שנאמר וכתבה על האבנים את כל דברי הטורה הזאת בלר היסב, ע"כ: מעמס וטורה ולאות רב. שנה ושלש הלפליב בעיטו: שבא ודודו וכבוד וכו'. לפי מה שכתב רבי אברהם ב"ר הי"ח בס' לורה הארץ פתח הלך המיושב בלחץ מתוך שגב הוא בלחץ הארץ הראשון, והדוד קלחו בני וקלחו בשלישי, וכתיב הוא

באקלים הששי כחומר סימן ח'. והנה התלה דברי סיכו במחוזות האקלים הראשון והשני והשלישי וקלר ונלה בקליפה אל מחוז כוזר היא מדינת המלך המהגיייר שבאקלים הששי. ודבריו כלם מפורים בדעת ובהשכל: שיקרה אליהם להשתנות עליהם. אם נלה לקיים הטובה הזה קר עשהו, שיקרה לה האומות הכחות להשתנות בעיטם לבסח לגלוג הבנים הרבות והוא אמרו עליהם. וזה יקרה בעבור גזרון או שכונה וכו'. שכל ידיהם יקרה השתמחה לבסח אל עניני תורתו כמו שיבא. אך טוב וישר בעיני התפסה שני, שיקרה להם להשתנות אליהם. והטובה שיקרה לעמ"ס להשתנות עם ישראל המוצר למעלה, והזמנת הלשון הזה חמלה על כונו זו בני סימן ז"ל: בעבור גזרון וכו'. וזה ארבע סבות השתנות כעמ"ס לתורתו, כי המכרה החלוקה יהיה זה, אם בכתרה אל בניו, אם בכתרה היינו הנצחון שחזיר, וענינו כי הקראנה מלמחה ונבר ישראל, אשר לבסח זו יקרה להשתנות האמור. ולא ברעון לפשורו הוא על אחד משתה פנים. אם מלך ההרגל, וז"ל או שכונה, כי בהיותם עכני ישראל מהס יראו וכן יעשו. ולא שבמעט מפי אחרים הווקף הרלוית כהתונוה בחוררת משה, ובכן יגיטו בדבריו רלוים משקלף לשיקלף עליהם שפירח תורתו, וז"ל או בראיות וכו'. או יהיה זה מכה נביא שיחירס עליה, וז"ל או נביא וכו'

קא אמר החבר לא קרא משה לתורתו זולתי עמו ואנשי לשונו, ייעד אותם הבורא לחזקיר על תורתו כל הימים על ידי הנביאים, ועשה כן כל ימי הרצון והזמן שהיתה השכינה ביניהם:

קב אמר הבוזרי והלא היה יותר טוב שיישר הכל והיה זה יותר נכון וראוי בחכמה:

קג אמר החבר והלא היה יותר טוב שיהיו החיים כלם מדברים, אם כן כבר שכחת מה שקדם בהמשך זרע אדם, והיאך תל הענין האלהי באיש שהיה לב האחים וסגולת האב מקבל לאור ההוא, וזולתו בקליפה איננו מקבל אותו, עד שבאו בני יעקב כלם סגולה ולב נבדלים מבני אדם בענינים מיוחדים אלהיים, שמים אותם כאלו הם מין אחד ועצם אחד מלאכותי, מבקשים כלם מעלת הנבואת ורובם

קול יהודה

וב'. אמנם לפי הנוסח שכתוב בו לא בראית הנביא בעצמו וכו'. נעקר לפיכך כי לא יקרה זה בהשמות נראית הנביא בעצמו וכו', שהרי לא נראו אליהם כלל לא בנחיתם המורה ולא בנזכרת ענין שמירתה:

קא לא קרא וכו'. ר"ל כפי דבריך במחקר אמור שלא קרא משה לתורתו זולתי עמו ואנשי לשונו, כי האמת היעבט לראוה ראייה נכונה לזה מלד השלימות והלשון כלאמר. ואלו גם מזה לא מכל להעולם כי אוחס לבדם ייעד הבורא להודוירם על תורתו וכו', באמרו נביא מקרבך וגו', ואין דעתי מזה כמה שגזרת על אשפות ביאת אלה נביא מעיר ומזכיר את זולתו על שמירת המורה, כי זו אינה מדה נכונה כלל לא מתמה ולא מן הכלים אחריו. וכן ירין כל המורה כלה עם אזהרותיה לישאל לבד. ומ"ש לא קרא משה לתורתו וכו', עם היותו מוסכם אלל הנוזרי בקדומת, הנה הוא כעין ראייה לדבריו האחרונים, שהרי אין עם מקום להזכיר זולתי למקבל המורה, שהאזכרה הפול על שמירתה. וכבר נבא לה סימן כ"ז וכו' כי תורה משה אינה נהוגה כי תשאל לו. ואין אסן כי תיחוס אזהרה על שמירתה לזולתו. אמנם לפי הנוסח השני המוזכר בקדומת לא נראית הנביא בעצמו וכו', יהיו הדברים האלה כלם לקיום דבריו עם מלך בכל מכל כל:

קג מה שקדם בהמשך זרע וכו'. בענינים מיוחדים וכו'. זה להם מלד היותם נקראים סגולה וכן כאלו סימן כ"ז וההתנרות כבודו אלינו מפני שאלהנה

אוצר נחמד

כנס אנכי שולח לכם את אליה נביא לפני בוא יום ס' גדול והנורא וגו' (מלאכי ג')

קא לא קרא משה וכו'. לא כלומר עלה על דעת הכוזרי שהקדים הפך לתח אחרתו לכל בני העולם וללא מניעה העצמית שלא היה משם יכול לגמור הדבר כמשך ימי חייו מלד דברו בני העולם והלשון, אבל לו תפס ס' כסס אין מעורר לתקנת ס' לתח ערמה לכל בני מלד ליישר את אורחו. אבל מתחלה לא נבר ס' רק בישראל עמו וכוננת אז ולימים מביית עבדים, וכמ"ס וזה לך הכוח כי אנכי שלהחך בהליחך את הפס היה ממזרים תענדון את האלקים על הכס הים: ואנשי לשונו. כלומר לך לא נתנה הסורה רק לשון נכרי משום שלא נתנה רק לנכרים: וייעד אותם הבורא וכו'. גם כזה הסיב דעת הכוזרי אמר כמה שחשב שמפני כן לא נתנה הסורה לכל האומות כי היה נמנע שילמדם משם בימיו, שהרי היה ס' אלפכר ע"י שאל בניאוס שקיומו יישר כל נכר יחדיו כמו שהכניס אותם בניאוס כמ"ס נביא מקרבך מאחרי כסווי יקס ק' ה' אליהם: כל ימי הרצון והזמן וכו'. כן זמן עמודים בית ראשון היתה הנבואה בישראל לא עסק כן גוי, כרי מוציא שלא נתנה הסורה רק לזרע יעקב עמו וכמו שיבא בקיטון ק"ג:

קב היה יותר טוב וכו'. היקשה איתו על גוף הדבר מדוע עשה ס' כסס ולמה קראה ידו כסיוול להשיע כל בני עולם יחד: והיה זה יותר נכון. לשי חסד ס' הנלתי הכליתי להטיע על כל נדוואו: וראוי בהכמה. הלא התכס בלתי תכליתי ודתי שראוי שיחכם כל בני מלד כי יתפון בחכמה:

קג והלא היה יותר טוב וכו'. אמר כי דבר זה נמנע כמו שזמנע שיהיו כל כסמות שדי וחתיו יער סס להם ויבדור כלחד סהיוס: כמזה שקדם. כסימן מ"ז וז"ס: באיש שהיה לב האחים. הוא שח כן חרם הכאלון שהיה המונחר שנאחיס וסגולת חרם כהאלון: לאור ההוא.

כאור הזופע על ילוד אשה כפי האפשר שיכול לקבל מלד טבע האנושי, וזולתו בקליפה. שאל הנשים הנולדים הם היו זכריים לסגולה היתה כלאור הקליפה אל הפרי, וכן הוא מעטת המליאות שסחיס הקליפה קודמת ומקפת הפרי כן הדין וכן שלא יהיו כל בני חרם סגולה ורק זרע יעקב בלבד נפרש מלתי חרם כפי ואל בני חרם קליפה להם: איננו מקבל איהו. ר"ל שהוא מן המונע שיהיה על הזרע מלד חרם הארץ האלקים בלתי פסולת, וכך היה הענין ניכר עד בוא יעקב אשר זרעו היה כולו זרע אחת: נבדלים מבני אדם. מופרשים מן בני חרם: בענינים מיוחדים אלהיים. ענינים קדושים כמיוחדים כסס: שמים אורחם. אוחס הסבילים הסיודיים כסס משייחס אותם לכל הטט סהוא יחד: באילו חרם מין אחד. כן הטטיו והסבול נהאם כלאונס ישראלית כסס נרליאס כולם כמין אחד, כמו שגדן כל בני נבדל מכל הכעני חיים בעולם כסס ע"כ הנהו הסבול נדבור ושל כל בני ישראל נקראים מין משום עמו בני חרם עולם כסבולת תוחם: ועצם אחד. כלומר סס נבדלים כעלם שלהם, והסבול שמלד הטטס הוא הסבול היותר גדול שלפני כרוע: מלאכותי. נשס ססור כוכר מלאכי מוס: מבקשים כולם וכו'. ר"ל הכל מוכיח אל תדריג הנבואה הם שלא

ורובם מניעים אליה, בעבור שהיו קרובים אליה במעשים הנרצים והקדושה והטהרה ופניעת הנביאים. ודע כי כל אשר יפגע נביא בעת פגועו אותו ושמעו דבריו האלהיים מתחדשת לו רוהניות ונפרד "מסוגו" (כ"ל ממינו) בזכות הנפש והשתוקקה אל המדרגות ההם והדבקן בעונת ובטרתה. זאת תהיה אצלם הנדולה הנראית והאור

קול יהודה

אוצר נחמד

נחמד בשם האדם, שאין הקב"ה משרה שכיתו רק על המשפחה מיוחדת מישראל כמ"ל חו"ל: ורובם מניעים. כלומר הכונה מניע ישראל מיראה אל הנהגה. והוא אמרו כי עמדו ישראל ששים רבוא נביאים: במעשים הברצים. בתורת אמת: והקדושה. מקדשים עמם נחליהם וכמלוויהם ובעלותיהם: ופגיעת הנביאים. הנבוא מקבל נבואתו כשיפגע נביאים אחרים, וכמו שאמר במשה ואזלוהו מן הדור אשר עליו וגו' וכן נאמר בצאלו ופגעת חבל נביאים ואלהה עליו דוח ה' והנביעה עמם והספכת לאיש אהר: ושמעו דבריו האלהיים. כשנעמם הדברים היוצאים מפי הנביא מהם נקול לירי וזקן וכה ה' קדוה עמו, כמ"ל משו יקרא אל וגי' ואני כותה על הכפר דביו (ירמיה ל'), אזי תעורר עני השמות לקבלת השפע הרוהיית, וכמו שן ראויה הנביא עושה רושם כנשם הדואה אותו ונולד בו שפע הרוהיות וכמ"ל ש"ק דעירובין אמר רבי האי דהדידנא מהנכלחי דחייסית לר"מ מחאחיהו ואילו חייסית מקמייה דהידנא עמי, לקיים מה שאמר רחמי עמי עינך רוחות את מוריך: ונפרדת בסוגו. לא פמנינו. הכוה הוא שפע הכולל מייסם הכרה, כמו שהאמר דמי שם גשם הכולל הכרה מייסם שכלל העולם העומה ודומתו והוא שכל אחד נקרא מין בעצמך עם גשם המקיף וכולל הכל, כמו הסוג שהוא הגדר היסוד היוצן מלאין סוגה בשמיים. וכן כל ענין הכולל אישים הכרה, ה"ל פריטים, נקרא ג"כ מין, כמו שהאמר מין האדם מין האדם וכו' פריטים כאלו, ולא כל נבחרה כדוח וכו' ובפירושנו שם. והכוונה כאן לומר שהרוהיות נפרדת מסוג הנביא, כלומר מכלל השפע השפע בכל המיזאוח כולו ומי שמוכן לקבל אותו השפע מקבל אותו. וכל ר"ל השפע שסופו על מין האדם משם יפדע על הנביא ויבד נאלץ מן הנביא על הכרהה אותו וזמעת דבריו: בזכות הגבש. כשהשפע זכס ונכיריה עלי גסות טענה הכולל מדרוח טעות ותאוות ופסיות וזו חוכל לקבל האור הכוה על ידי השוקקות והטק האדם המזייר ומדמה כשכלו עיני הקדושה ודעישו, ואז יורד עליו השפע כמלל הנראה נבר שפד ודעישו עשו עולה אל פשים אותו תחה נ הדלוק אזי יכד השלכת דקן כשען מנמנלה למעט ויתלכס הכר הככה: אל המדרגות ההם. כי יש הכרה מדרגות אל הנבואה, ומתאמר חו"ל הנפש דפוק פסוה זריות מביא לדי נקיות ונקיות מביא לדי טעסה וטעסה מביא לדי קדושה וקדושה מביא לדי עוה וכו' עד והסידות מביא לדי רוח הקודש: זאת תהיה אצלם. זאת מעמלם פשים אלל עניי הסגולה טעמיהם

שאלתו הסגולה מבני אדם: כל אשר יפגע נביא וכו'. כמו שנאמר בשאלו אפעת חבל נביאים וגו' ואלהה עליו דוח ה' והנביעה עמם והספכת לאיש אחר. והכרת ההבר שכל אדם מישראל עקר לב נקי כפים נבגועו נביא ובשמעו דבריו מתחדשת לו רוחיות שיטור אינו מדרגה כפי הכשר בית קבולו. והוא נל מהי כוחה הרוקה שבייך נזרע עשרל, כי יכל על זרע אמת רוח ה' ויכסה בו בממדד הכר סיני ששם עלו שבטים שבטי יה אל מדרגת הנבואה כמו שקדם סי' פ"ו בנארו ושעמם העכ דבור לה בעשרת הדברים וכו', עד אמרו ואלהה עשרת הדברים לא קבלם ההמון מאששים יחידים ולל מביא כי הם מלאת הלהים נהט וכו'. וכבר אמרו ר"ה ראהה שפחה על היס מה שלל ראה יחוקאל וכו'. ובסיומן קט"ו כתוב לאמר כי האחרים נלדס היו ראויהם לנבואה וכו'. והנה עם ההכנה הזאת קרוב לשמוע מה שנתן ההבדל כל עם ה' נביאים נפגעת הנביא וימן ה' את רוחו עליהם ע"י ההשפעות השפע ממנו למוכינים אליו איש איש כבכרתו והכנתו המדרגה והתמטיע, לרובמת אילנות רוח משם הם יודעים הנבואה יהיא. וזה עמם וימנעו ולא יספו שלל יספו להתנבאות מפגמם חבל נבואתו שאלהה ה' למשה בה לנדע התנבאו וכו', עד כאן. קום קרוא מה שכתב הרלב"ג בשני מספר מלתחמתו פ' ז' חו"ל. כבר יראה שלמה שידעוהו הגלויים לאדם ושומדים עמו רושם מה בהמיוס לו הידיעה נדבר ההוא, עד שכבר יתלל האדם יחר מוכן לאמר נבצר דבר כפי מה שרואו כשאר היה כפני ההבמים המספר הוא צמח אשר אינו עתהס. אולם היה זה צאדס להיותו בעל זה הכה האלהי כפילו ילוה שפע מס מיהם אחד לאחר וכו', ע"כ. ועדות זו ילמדט רבי פ"ה דביאש בנארו לא זכיה לתורה חלל על דחמית קדויה דר' מאמר מן אחרוני. ובפ"ק דעירובין אמר רב האי דמהדנלנא מהבכרי לחייסיה לר"מ מחאחריה, ואילו חייסיה מקמייה ממדרגת פיה. ופליאות עזותיה

של חלמו"ן בספרו הגרסא סיגוי"ם על איש אחד שהיה רגיל אלל סוקראט"י רבו ויכח על המלוא עמו בבית אחד עם היוצר רחוק מתקומו היה מניעם נפשוה רב בלמוד התכחה, ויבחר מהו כסיונה סמוך למקומו, וכדועלת יוצר עולם כשהיה עם מהחכל בו בעת הלמוד, ובאופן יוצר נשלל כסיונו יושב חלל וזוגט לו. והנה על כיוצא בזה נאמר והיו עיניך רוחות את מוריך: ונפרד בסוגו וכו'. לא אמר מייס למה שקדם מדבריו שישלל מין אחד מיוחד בפני עמו. ובכן יתאלו בסוג האדם עמי מייס, כאלו תאמר שאלס סוג אחד טולל שני מייס, אדם טעמי שהס העכו"ם, והוא אלהי עשרל, עד אמרס אדם סוג אחד קרובים אדם. וזכרה בלשונו על הכפר האיש האדם ממדרגות האדם טעמיה ואלהיה, כי מעלה יקריה עדעתה לו עליהס ברומיות האוא העודף. אולם לפי הנוטה שכתוב בו מיינו לא האצרט לכל

האור הבהיר בגמול העולם הבא, כי המבוקש ממנו איננו אלא שתשוב נפש האדם אלהית, תפרד מחושיו ותראה העולם ההוא העליון ותנהג בראיית האור המלאכותי ושמיעת הדבור האלהי, כי הנפש ההיא תהיה בטוחה מן המות כשיכלו כלית הנפשים. וכאשר תמצא תורה שמועילים בחכמותיה ומעשיה אל המדרגה הזאת במקום אשר צותה ועם הענינים אשר צותה בהם, היא מבלי ספק התורה שמובטח בה להשאיר הנפשות אחר כלות הנופות:

קד אמר הכוזרי אני רואה שיעודי זולתכם שמנים ודשנים מיעודיכם:

קה אמר החבר אבל הם כלם אתרי המות ואין בחיים מהם מאומה ולא דבר שיעורה עליהם:

קול יהודה

אמר

אוצר נחמד

האור הבהיר בגמול העולם הבא. ר"ל שהגדולה המוכנה להם בגמול העולם הבא היא להם מנוחתם עליה ומפורסמת, והאור הגלון להם בעולם הכואל המולתה כבוד הוא בשקיקס לעולם פרסומו מזולת ראייה אחרת משירה על ככה. כי זאת היתה להם להיה מספקת כראותם עיני הסוגע בכביש שישוקקן לראיה במדרגות הסף וכו'. כמדובר: זה כי המבוקש ממנו. ר"ל מהאיש ההוא המשוקק שזכרנו: איננו אלא שתשוב נפש האדם אלהית תפרד מחושיו וכו'. והלא בחאמר נפשו היה מספיק, אלא שאמר נפש האדם כדי ליתן שער טוב הוראתו, כי המשוקק ממנו הוא שתשוב נפשו ממדרגה אדם עפלה אל מדרגה אלהית מעולה מן הקלה אל הקשה, והנה המשוקק הזאת גוברת בו. כי בהנפש הדיוא תהיה בטוחה וכו'. ולפיכך לא הוזהר על הפרדה מחושיה שגלגולן כל למה תדרוך להפסדה בתקופה עזה. והחאמר הזה דמיתו וישה למאמר הכוזרי כי ק"ה מגלי ספק שהוא ממאולה שהחמוד נפשו על הפרידה מחושיו ותשאיר מהניה בצור ההוא והוא הוא שמתאבל המות, ע"כ:

במקום אשר צותה. בנאץ ישראל:

קד אני רואה שיעודי וזולתכם וכו'. כי לשאר האומות על ספר תורחם יומקו יעודים

דומיים ופרש מה יעשה להם יקר וגדולה בשער הנפש, וכמו חלב ודשן חשבע נפשם:

קה אבל הם כלם וכו'. ר"ל אמת שיעודי זולתם שמים וכו', אבל הרחיקו אה יעודיהם:

במסורת

פי עם בני ישראל כל פי ארץ, במרה לזה מכל הבריות ויהא ארץ ישראל: מצינו למדרגה הנכואה מנוכח כהשאתה הסגס לעדי עד, קל כל קל עדיה בני ישראל כולם מוכתחים שכותה תהיה ועשיה מפשיהם הם ועמדו לה נתיב ארצנו לתינו סוס"כ, כמ"ס כההלקך תנח"ה ארץ כשכך תשבור עליך והקיות היא שתיק, וזהו חכמתו וז' כההלקך תנח"ה ארץ בעולם הוא כשכך תשבור עליך בקבר והקיות היא שתיק לעולם כהא:

קד אני רואה שיעודי וזולתכם. בהכנתו שחכמתיים שאר האומות לאיש חסיד לאחר מותו: שסבנים ורשעים מיעודיהם. כלומר הם יזמר טובים ותשובים מן ההכנתו שאמנה בני ישראל מנתיבות כשכר עובדי' כי לעולם כהא:

מנו חלב ודשן חשבע נפש, כי האומות המפשיים מרובי התענוגים שיש לעובדי' לא תלחך תחוב. אמנם הכנה לא הודיע לא מן המצות

שנתן שתיק השלחה הסגס כפי הנמאז דבריה הנביאים כי לא זכר כהא כהרה כביאור, והכוזרי ירה ויקום נגד עיניו כהכנה והקלות בהאומות כחיתומו מה שלם מדברים כיודי עוסף' ולמה לא זכר כהרה השלחה הסגס, מה שכבר נתחבדו שמשאיתם כהא, והכנה כוין דבר דבור על אשניו עד שפושט כהענימות מכלל ככוויי ככוויי כהלה:

קה אמר החבר אבל הם כולם אתרי המות. כל הכנתוהיה אינם רק לאחר המות, והוא עיני אשר עין לא ראהה עדה, וכענין כההא לשקר ויקח עוהו: ואין בחיים מהם מאומה. אין שום דבר שיעדי עליו שיהיה

קו אמר הכוזרי ולא ראיתי אתך מן המאמינים ביעודים החם שהוא מתאוה למהירותם, אבל אם היה ביכלתו לאחרם אלף שנים וישאר במסורת החיים ובעול העולם ועצבונו היה בוחר בזה :

קז אמר החבר ומה תאמר במי שהוא רואה אלה המעמדים הגדולים המלאכותיים :

קח אמר הכוזרי מבלי ספק שהוא מתאוה שתמיד נפשו על הפרידה מחושיה ותשאר נהנית באור ההוא, והוא "מה (כ"א הוא) שמתאוה המות :

קט אמר החבר אבל יעודינו הדבקנו בענין האלהי בנבואה ומה שהוא קרוב לה, והתחבר הענין האלהי בנו בגדולה ובכבוד ובמופתים. ועל כן איננו

אומר בתורה "כי אם" (כ"א שאם) תעשו המצוה הזאת אביאכם אחרי המות אל גנות והנאות, אבל הוא אומר אתם תהיו לי לעם ואני אהיה לכם לאלהים ואנהיג אתכם

אוצר נחמד

קול יהודה

קו במסורת החיים. ר"ל נקשר החיים, פי מסורה כמו מלכות :

קז אלה המעמדים וכו'. ר"ל מעמדות הגבוהים שקדם זכרם סימן ק"ג :

קח מבלי ספק שהוא מתאוה וכו'. על הפך זולתה המזכרים. והמאמר הזה שזה לאמרו למעלה סימן ק"ג כי המבוקש ממש איננו אלף שהשוכן נפש האדם אלהית וכו' :

קט אבל יעודינו הדבקנו וכו'. נקשר עם סוף דבריו סימן ק"ה בלחמו ואין בהיים

מהם מאומה ולא דבר שיורה עליהם, וכבר הראתיך כיולא זו צמה שקדם: ומה שזוהו קרוב לה.

כיוון הקודש: בגדולה בכבוד ובמופתים. האלהים הללו מהמשלים לעמת המעמדים ולחורים (דברים כ"ו) ולהפך עליון על כל הגוים אשר עשה להם ולהשם ולהפרכת. כי ההלה כנגד גדולת הממשלה וההתנשף לכל דלש, והשם כנגד כבוד החכמה אשר יתהלל לשם עולם לא יכרה, כלמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, והפרכת כנגד המופתים הגדולים בקרבם לא עשה כן לכל גוי הדד הוא לכל הסידי: אי גנות וכו'. כישמשלים: ואנהיג אחרם. אי בעלמי כלמרו ועקה הם המועד שמשעו בקולו ושמרתם את

פ. אכל העושים נסגוד לו המכר וסם מהפרכת הנפש והתענה מאור העליון יגידו עליו עניני הנביא נעמות נבואה כשכר הנפש מן החושים, ומהו אלו לוקחים לרעה על מהות עולם הכל. ואמנם ההנאות המנוגדות און אלו יבוליס לנשיג בעודו קטורים נחומר, כי מה שלמו מדומים להענוג והנאה בסיומו קטורים נחומר אינו הענוג בערך הנפש הדרכת כתי ומחוס יתכן לנפש, אך שלמו יודעים ששכ"פ הענוג הוא יותר ויותר הרבה מכל הענוגי עולם הזה, וכמאמר חז"ל יפה עשה אלה של קודם רוח בעולם הכל מכל חיי עוה"ז: ולא דבר שיורה עליהם. און ציעודים דבר שיורה על המארה הנפש וקיומה בגדולהת בלתי הגוף כמו בלחמו רואים ממשלת הנביא כעת כשכר מן הגוף והחושים :

קו אמר הכוזרי וכו'. בא כולשעו על דברי החבר ואמר שלש"פ שחכר אללס המכרה הנפש יעודי

עולם הכל, ר"ל הטוב האנון, עכ"ל און אחד מן הכהדים ממש שמוכר ימי חייו וילכו לטוב יום היותה עד שיהיה נכון לאור עולם הכל: אבל אם היה ביכלתו וכו'. אם היה יכולת האדם שיהיה אף שים וממולא יהיה השכר האנון לו ויעודים הם מהאחרים לכא לו: וישאר במסורת הדמים. יבאר קשור חיוני עולם הזה, מלשון מנדף את מוסרומיו: ובעול העולם. עול העולם הזה ומשאו: היה במרר בזה. יותר היה נומר לנפש עולמו עולם הזה ערמו ומשאו מכל חיי עולם הכל, ואין גם אחד שובתה המות כנפש הנפש :

קז ומה תאמר וכו'. אם רלית בנאמינים ציעודים עדין לא נמעת במי שטינו ראו המעמדים הגדולים,

ר"ל עניני הנבואה, והנביא כלכר עודו בחיים הוא נעדרים כלור העליון ונפשו עולה למעלה כלאחר מן מלאכי מעלה, כג

קח שתתמיד נפשו על הפרידה. מי שרואה מעמד נפלא והוא מתהמש כלור העליון ונפשו אז נפרדת מן החושיה ודלו שמתאים שהחידו הנפש על הפרדים הואת לעולם ועד :

קט אמר החבר אבל יעודינו. הואיל בחר עניני גמולנו הטוב, ואמר כלל בלבד כשכר הנפש שהאר מוח האדם ונבתי נרנח בחייו כרתנו כרתו לאלהינו, אכל גם בעודנו חיים אהנו נעלינו מכל העמים, וזוהי היתה הנבונה ה' אלנו מלפנים מוקדם שיהיה דקיום בענין אליו וכי יתן ה' את ידו עלינו: ומה שהוא קרוב לה אל הנבואה. כמו רוח הקודש: והתחבר היעני וכו'. לומר ויביתחכר כנו שפע אלהית עד כי יעשה ה' בקרבנו ועד עומנו נעלמות אכר לא נבראו כלל כגוים: שאם העש המצוה הזאת וכו'. לשיקף על המפסס בחייה נחור הכרכות ענין הגנות והנאות, ר"ל שכר גן עדין ועולם הכל אחר המות מפני שזה היה ענין מוסרם בין כל האומות וכל אלה מעמדת את דעה ציעודים דמים ונעמים, כמאמר בעניני כסיון ק"ד, וכמה יודע אפוא מי הוא הקודש, אם לא דברים גדולים ונעמים כזה העולם: אבל הוא אומר וכו'. לכן היתה הנבונה אלהית לבראות את גדלו כזה העולם ויבי עולם ש' עליו נעודת בחיים: ואנהיג אחרם. וכני יקר ונדולה נגד כל העמים כי ה' מנסיגנו ומדוכונו בכל עניניו ומעשיו: וידיה

אתכם, ויהיה מכם מי שיעמוד לפני ומי שיעלה לשמים כאשר היו הולכים בן המלאכים וקוראים להם המלאכים בן אדם כדי להכירם בין המלאכים העומדים בתוכם, ויהיו גם כן מלאכים הולכים ביניכם בארץ ותראו אותם יחידים ורבים, שומרים

קול יחודה

אוצר נחמד

זה דבריו והייחס לו סגולה מכל העמים: מי שיעמוד לפני. לשרת ככהיה וללוים לחמרו ואחסו חסו לי ממלכת כהנים: ומי שיעלה לשמים כאשר היו וכו'. ר"ל כמו שהיו בנזף ונפש, ורמז הכתוב להם ב'חמרו וגוי קדוש על דרך אמרם ז"ל (סנהדרין ס' הלך) מה קדוש לעולם קיים אף הם לעולם קיימים, והוא לפי ששאלה השרת משתמשים בו קדוש קדוש וגוי. והוכיח דבריו לזמין משה כ'חמרו ז"ל ס' רבי עקיבא כשעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מה לילד אשה בימינו וכו'. אלא ששנה את עטמו לשבח הקריאה, כי על ארך חז"ל הדבר בדרך ששם העלו מאמר מלאכי השרת מה לילד אשה בימינו וכו' המדק גזוזה שגמח וכו' אשה רוזה לתפה ביד צבר ודם מה אנוש כי חזכרנו וכן אדם כי התקדו, ודרשו עליה למרום שנים שני לקחת מהנות בחדש על מהותה הסודיה שמסרו לו מלאכי השרת שצבר שקראוהו אדם לשון שפלות וזר שחלמה. ועם היות זה מיוחד למשה לבדו הוילי דברו בלשון רבים בחמרו כאשר היו, כי לכללות האומה ייוחס הכבוד שפיגעו פדעים להיוחס גוי אחד בדרך, ואם העשו של עכן שהיה איש אחד גוע בשמונה נחלה בכלל האומה. לחמרו הפח ישראל כל שכן שיהיה זה בחדה טובה מרובה בהשגותיו ככל. ולבני כמו כי יהשוב כי לא ללמד על משה בלבד יאז כי אם על כלל הנוצרים אשר יקראם בחופן מה במקרה, כי בן מאמר גוי קדוש לילול אה כלס. וכלל בחינה זו

יהיה מכם מי שיעמוד לפני. לזיקוס והסמדים העומדים כביה ס' בליעות לעבוד את ס' כהנרות ביום אלהינו, וכמ"ס ואחס חסו לי ממלכת כהנים, והוא לשון עבודה בגזוזה וכבוד, כמו היה כסן לודד (שמואל ב' כ'): ומי שיעלה לשמים. סס סנויזאס, כי און ספק כי נעת כנעת הכנולס סיסס נפשו קצורה בעולם העליון הרוחני והוא מחהך בין מלאכי מעלה: והולכים בין המלאכים וכו'. הביא ראיה על אז כי נפש הניצח יסחה עולה בשמים כנחות הכנולס, כי כן קראו סנויזא יחוקאל בן אדם ככל עמינו נוואחו כדי לסבירו בין המלאכים העומדים ביניהם, וכ"ל רש"י ז"ל יחוקאל ב' סוקו א' וז"ל. בן אדם וגוי בן אדם קורא ליחוקאל מחוץ שראה סמכנס סוקר בין בני עליה ושמחשם כס כמלאכים, ולומר און כמון ילוד אשה אלא אז, על העינים מין אחד לרבי והואה) עכ"ל. וכוזרי: כי כמו שגלה יחוקאל בין מלאכי מעלה ושמחשם כמכריס כמו כן היו שאר הנויזאס עולים, כי און לומר שיותר יסח סמכנס יחוקאל מכל שאר הנויזאס כי אדרכס חז"ל אמרו כי יחוקאל היה דומה לכן ככר שראה את המןך וישיעם היה דומה לכן כדך שראה את המןך, וכל מה שראה יחוקאל ראה ישיעם בעיניו ויחר משכוח. ומה שחמר סכרד וקוראים להם המלאכים בן אדם כלשון רבים, וחמרו על כל המקרא ולא מלאנו לשון אז רק כנויזא אחד שהוא יחוקאל, אולי יזיף ליה דרש חז"ל פ"ל ר' עקיבא כשעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מה לילד אשה בימינו וכו' עד מה אנוש כי חזכרנו על אדם כי התקדו, ודרשו חז"ל שכן אמרו מלאכי השרת על משם בימינו ע"ס: ויהיו גם כן המלאכים הולכים ביניהם. כפ"ס והסגלמי כסוכים: ותראו אותם יחידים ורבים שומרים

אליהו אשר עלה גם הוא כבשרה השמים, ויכלל בה ויחוקאל ג"כ מוד הקראו אל המלאכים בן אדם, וכהוראס אמרו ומהו השמים ותרעה מראות אלהים, ואילו בפרס יוכב עטמו של חבר שהיה זה להכירו בין המלאכים, לא למשה שכבר נקרא שמו וודע אשר הוא מוד מאלמה לשון שפלות אלל קריאת המלאכים מעטס המדרש כוזרי: ותראו אותם יחידים ורבים וכו'. כי כל עקבם של ישראל על המלאכים כלל למחור וגוי קדוש כמו שקדם. ורמז בזה לחמרו הנה אנוי שולח מלאך לפיך לשמך כדבר וגוי כי יתך מלאכי המןך והיבחר אל האמורי וההתי וגוי, ויכלל בה עיני המלאך הגרסה ליהושע ככתוב בספר (ס' ה') וישא עיניו וירא והנה איש עומד לגדו וגוי, כי איז שר זכא ס' עניה בחאי, והמלאך הגרסה לגדעון כחמרו (שופטים ו') וירא גדעון פי מלאך ה' הוא ויחמר גדעון אהה ה' אלהים כי על כן רחמי מלאך ה' פיס אל פיס, והמלאכים אשר בנו לערעה אלישע כחשוב (מלכים ב' ו') ויפגל אלישע ויחמר ה' פקה נא את עיניו ויראה ויפקה ה' את עיני הער וירא והנה הדר מלה סוכיס ורכב את סביבות אלישע, ויחמר בכלל כי מלאכיו יזוע לך לשמך ככל דרכיך. וכנה אמר יחידים או רבים. יחידים על מלאכי יהושע ונדעון והכריס למעלה על דרך מונח מלאך ה' סביב לירחי ויחלס. ואמר ורבים על מלאכי אלישע שקדם זכרם על דרך כי מלאכיו יזוע לך לשמך ככל דרכיך. ויהי דבר חז"ל במדרש ש"ס על אמרו מה ההו בשולמית כמהולת המחנים, מה אחס יבוליס לעשות לנו כחולה שנעשיה איבוק צבינו כשיולא מביה לכן. ר' ברביה בשם ר' לוי אמר ששים רבוא מלאכים היו הלין ומרקדין לפני יעקב צבאחו מביה לכן, ורבען אמר ק"כ רבוא, ה"ה"ז ויחמר יעקב כאשר ראה מהנה יחידים זה, הרי ששים רבוא, ויקרא שם המקום ההוא חמריס חרי ק"כ רבוא. או שמא אחס יבוליס לעשות לנו כחולה שנעשיה לאלישע שנחמר וישכס משרת איש האלהים לקום וילא והנה חיל סוכב אה העיר וכוה ורכב ויחמר וערו אליו אהה אדוני איכה נעשה, וכתיב ויחמר אל חירס כי רבים אשר חמס מאמר חוה, מיד ויפגל אלישע ויחמר ה' פקה נא את עיניו ויראה ויפקה ה' את עיני הער והנה הדר מלה סוכיס ורכב את סביבות אלישע. או שמא יבוליס אהס לעשות לנו כחולה שמיד הקב"ה לעשות לזדיקוס

שומרים אתכם ונלחמים לכם, ותתמידו בארץ אשר היא עוזרת על המעלה הזאת, והיא אדמת הקדש, ויהיה שבעה וטובתה ורעתה בענין אלהי כפי מעשיכם, ויהיה נוהג כל העולם על המנהג הטבעי וזולתכם, כי תראו עם שכינתי שתהיה בתוכם שטוב אדמתכם וסדר נשמיכם שלא יעברו עתיהם הצריך להם, ושתנברו על אויביכם כמתי מספר, מה שתכירו בו כי אין ענינכם נוהג על המנהג הטבעי אבל בחפץ, כאשר תראו אם תמרו מהבצורת והנפק וההיה הרעה והעולם כלו בשלות, ואז תדעו כי ענינכם מנהיג אותו דבר שהוא גדול מן הענין הטבעי. והיה כל זה והתורה הזאת וכל יעודיה מובטחים לא יפול מהם דבר, ויעודיה כולם כולם אותם

שרש

אוצר נחמד

קול יהודה

לעתיד לבא וכו', ע"כ. ואל המלאכים הללו שהיו נראים אל הנבילים ומתהפכים להם לעזר ולהועיל כיון ההכר בלמרו כסמךן ושבו הכברים ההם שלמים שלוחים להביע אל ארץ הודו ולראות פני המך מגלי עזרה בעזר אלה השלוחים שהיו מורים אותם וכו' וכמו שיתבאר. והנה עם היות כל זה בלתי מובחר בפרט ביעודי התורה, כבר עשיתם להם סימיות במה שאמר ועתה אם שמוע השמטו וגו' והיישם לי סגולה וגו' וחסם חסיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. ובלעדי זאת מאשר יאלו כל המליונות שומרי מצותיה הרי הוא כאלו יועדו גם ככה בפורש: **אשר היא עוזרת.** עוד יעלה במעלה על שבתי הארץ בשני סימן ח' וזו הוא והלאה עד סוף סימן כ"ג ובשלישי סימן י"א זה זכר על לפנין ההבדלות המלאכים, ובכרובי סימן ז' עד סוף סימן י"א גם בחמישי סימן ק"ג עד סוף הספר: **ויהיה שבעה.** כמבואר ב' בחקוית' אם בחקוית' תלכו וגו' ונתיה גשמיכם וגו' והשיג לכם דש וגו': **וטובותה.** השלום ויחבר ההלכות שזכר דש בלמרו ונתתי שלום בלחץ וגו' ורדפתם את אויביכם וגו': **ורעתה.** כלומר שם אחר כך ואם לא חשמתו לי וגו': **שטוב אדמתכם וכו'.** עיניו מלוחות למקרא מנלת הכברות והקלות שבע' בחקוית, והקדים סוף האדמה והוא השלום שבלעדיו אין כלום וכל השאר הזכיר כסדרן הכובו שם בפרשתן הן לטוב וכל למוט: **כאשר תראו וגו'.** הוא אשר דבר סימן מ"ג גם בשני סימן ל"ב וגו': **ויהיה כל זה וכו'.** ראה בלמרו מובטחים על דבר בטוח וקיים, מהל"ז מובטח לו שהוא בן העוה"ב. והבונה שלל המוזכר מביעודים והמורה האלה כולה וכל יעודיה מלבד אלו הנזכרים הן הכמונים והן אשר לא כחוב בספר מרת האלהים מפורש כלם מובטחים וקיימים לא יפול מהם דבר ארצה, אשר לא הכורה יעודי זולתה: **ועודיה כלם כולם אורחם וכו'.** ר"ל אל ידך לבדך מפני זהנה שמים וזהנה מרובות המטבקים למח אם ק לא בא השכר הרומי מפורש בהורה, כי הנהנו בלש בלחמונו של מקום זה יסדתי להם להבוצת הפקס, בלמרונו שהרי הוא כאלו תבאר בה והמלאכה היחס

שומרים אתכם וכו'. כמ"ל: **ינה אכני שולח מלאך לפניך לשמך בדרך,** ורואים אותם כמ"ל (יבטע ע') וישא עיני יירא והנה איש עומד לגדו וגו' כי אי שר נכא ע' עשה בחתי, ומלאך שגלה מן בגלגל להוכיח את ישראל כמ"ל ויעל מלאך ה' מן בגלגל אל הכוכבים (שפוטס ב'), ומלאך הגרסה לבדן ולמוט, והמלאכים אשר נראו לעזר אלישע, כמ"ל ויפתלו אלישע ויאמר ה' קחה נא את עיני ויאמר ויפקה ה' את עיני ויורה אותו והנה סהר מלא כוכבים ורכב אל סביבות אלישע (מ"ב ו'), ומלאך חונק מלאך ה' סביב ליראיו, ומלאך כי מלאכו יאס לך לשמך בכל דרכיך: **ותתמידו בארץ.** ואריכו ימים על האדמה אשר נתן לכם ה', וכמ"ל למען תמיון וגו' והארכתם ימים בלתי אשר תירשון (פ' ו' ואחיקן): **אשר היא עוזרת וכו'.** ארץ ישראל עוזרת על כנענאם ורומיה המלאכים, כי לא נמלא שום נביא חוץ לארץ ישראל שלא הנהגה מנהג כל ארץ ישראל, וכמלאך מול אין הקב"ה מפרס שכינתו בח"ל, ומוכר דרכי הסכר מאמר ב' מסימן ח' עד סימן כ"ג: **ויהיה שבעה וטובותה** בענין **אליהו.** הכל בהשגחה פרטית, אפילו הסובע והעול או סווקר ושרא הכללות הכל לא יתבטע ע"פ הטבע כלל רק בהשגחה יש', וכמ"ל הסובב ארץ אשר ה' אלוך דורש אותם תמיד עיני ה' אלוך בה מרשיית הסנה עד אחריה שנה, כלומר שא"ל שבעה שבעה וטובותה והכיון נמשך לפי עינים ידועים כשהם שאם יורד המורה לזקוק ועמקים יעטפו בר דע שגת שבעה הים, ולסיק, ומח"ל בח"י שכלל הסנה ושל הסובע והכחו לטבוח כי עיני ה' תבדך מן מרשיית הסנה ועד האחרית ואין למכר סבבי כפי דבר, אבל יתנה הרע והטוב עליהם בכל עת כדי המנות מעשיהם: **וזולתכם.** תוך מבני ישראל שכונתם אדמתם: **כי תראו עם שכינתי.** כלומר משקב"ס יעד להם בכברות שחאש יקיימו מעשיהם אשר לא פסיהם הסכינה שריים כנייהם אשר מזה ימשך להם כל סבוב **ההשגחה פרטית,** כמ"ל ב' בחקוית' תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בשמים וכו' **ועל המנות הטבעיות.** למור לא כפי רצון ה' וקטנו אשר עבד בעולם לבי בני האדם לבד אלן נתקן מיוחד גדל משאר האמות: **אם תמרו.** אם ימרו זה: **מהבצורת וההנפק וגו'.** אשרעו והנפק ושאר הקלות יבטו אליהם שלא בדרך טבעי אלן בדרך טלף, כי יל העולם כולו יסיה שבוטע והם גבורתם נמלא, וכן הנהג כמ"ל ידבק ה' את הא דהבר וגו', וכל יתקשס הדבר אל זולתם מני אדם רק בישראל לבד ויהיה דבק נתחם ה': **דבר שהוא** גרוד בענין הטבעי. שהוא אותם ה': **ויעודיה כולם.** כל היעודות הטובות כולם כולם אותם שרט הוא והוא תקות קרנת אליהם ומלאכיו, ואלה העיקר הוא נמשך קודם עולם ככה שם או עיקר וכו' ואלה נזכרו לו קרנת אליהם והבטחה עליהם במקרים שבעולם כזה מה שטיענו רוחות או פיעטא שלכנו וכוון בעשות

שרש אחד הוא יחול קורבת אלהים ומלאכיו. ומי שיגיע אל המעלה הזאת לא יירא מן המות, ותורתנו כבר הראית לנו זה עין בעין. והמשל בזה חברים שהיו עומדים במדבר, והלך אחד מהם אל הודו ופנע ממלך הודו כבוד וגדולה מפני שידע שהוא מן החברים ההם והיה יודע אבותיהם מקדם והיו מאוהביו, ונתן לו מתנות יקרות שנשא אותם אל חבריו, והלבישו בגדי המדות ושלה עמו מעבדי אנשים, ולא עלה על לב איש שיצאו מלפני המלך ולא שילכו אל המדבר ההוא, וצוהו במצות וזכרת עמו ברית לקבל עבודתו, ובא אל חבריו עם השלוחים ההם ההודיים ושמהו בהם החברים ההם והשתדלו בכבודם ובנו להם ארמון שהושיבם בו, ושבו החברים ההם שלוחים שלוחים להגיע אל ארץ הודו ולראות פני המלך מבלי מורה בעצו אלה השלוחים שהיו מורים אותם הדרך הקרובה והישירה, וידעו כלם כי מי שרוצה ללכת אל ארץ הודו הוא קל עליו מאד כשידבק בעבודת המלך וכבד שלוחיו המגיעים אותו אליו, ולא הוצרכו לשאול למה נעבד העבודה הזאת,

כי

אוצר נחמד

בספר שו"ט' אחר שאמנו דנקם נה' אליטו: ותחזנו כבר הראית לנו וכו'. גם זה הכיני עד שאלה סכוחי כסימן ק"ד מן יעודי האומות המכניסות כעבודת גדלות לאחר המות, שהורגו אומנו לא בלא רק בניעוד קצת אלטיס שהכל מניו בו בין נחיים בין לאחר מות, ומן סגולה לפי נקמה רחיס על הסכנה ממנו שזול ענין אשר ישיג האדם אחר מופו. ומחוק דברי הסכר לאמרו תסכנס למין כסואל למה לא נזכר בתורה שסכר עולם כהא כנכרות וקולות. וכבר אמרם בתהזרים נישבו זה ותפשו מקראות מסת' אכר שם מרומנו כבר עולם כהא. ואני בניתי עולמי פתח מלך הולך מקרא מלך הוא כהאליס כ"א חיים עולמי עולמי פתח מלך הולך מימיס עולם ועד. כהא אורק ימיס עולם ועד ודאי שלא יעיר רק בעו"ט. ומה שלא נזכר בין כנכרות והקולות מפיס אלא דברה סתורה רק דכבר טיבו ניו מופש בעו"ט. וכן נראה שהכח אף הוא היה מחכינו לכשיני עבד ואלה הכתובים מפיס ענין עד סוף התקן הוא: חברים שהיו וכו'. תכנס של בני אדם: שהיו עומדים במדבר. כי כגור עליהם המדבר העו בנישיומן דרך ולא מלאו עיר מושב: והיה יודע אבותיהם. כיס מכיר אבותיהם של בני הכבודה האלה טיבו מאוהביו ובענין בריתו: ולא עלה על לב איש. מניני הכבודה שנתמדד: שיצאו מלפני המלך. שירים וכדורים כללם ילאו מלפני המלך בצווי כשליחות אל הכבודה האלה: ולא שילכו אל המדבר. לא האמינו שגרים כמותה ישאלם התקן מלחמתו והמכונן שבו אל המדבר אשר כס חוטים שם, והכל מאהבת המכרים הכס: וצוהו במצות. מתקן לוח האם האויס הוא מן הכתובים כהא אליו רלצונה צווימיס ודחיסס כמוריס דרך לבני הכבודה על שילחו מן המדבר הוא לעת שיהיוס כס נתקן: ובגו להם ארמון. להכתיבה הכס כס גיוס נעוין ונכא כתיבת כבודס כס: ושבו החברים ההם שולחים שלוחים וכו'. מההר שביעו אליהם האויס כהאשון שבה ממלך הודו, ממנו נלמדו קתוס אף כס למשום ולהתקד דרך שילכו כהא אל התקן מניי סימנו בו, בעור השלוחים הכס היו מורים אותם סימני הדרך היה ואלו סוף חרוב להגיע אל התקן בני כמבול: קל עליו מאד. לא רחוק ולא נעלה ממה כאשר היו כבוריס קודס שביעו אליהם השלוחים כי כס רחוקים מאד מעיר מושב ולא יספיקו ימי מיי האדם נלמדו

קול יהודה

דיה וזכור, כי הנה היעודים כלם סמוכים לעד לעולם על שרש אחד והוא להביני מוחלטה על היותנו קרובים אל האלטיס ולמלאכיו כמדובר: ומי שיגיע אל המעלה הזאת לא יירא מן המות. כי כל הקרב הדבק באלהיו עולמו חי נקשר בתמוה כל שכן ששיג זה בשלמות כהפרדו ממנו שלא בני ספק השבו הכוח אל האלטיס בזולה מעיק. וכמו שיבא וזכרו זה בשליטי סימן כ' וכו"ל ששס עלו דברים קרובים ומיחיהסיס לאלו: ותורתנו כבר הראית לנו זה עין בעין. כי על ידי היעודים האלה המתקיימים בלומה עדות הבורה נלמנה מאד בראיה הושייה נקתיה כמה דרכים שגפשו כלפניו נלמנה אחר המות להיותה לזוכר בצדור החיים. ויעיר זה הוא גלוי ומפורסם כבורה כמה שאלמה יעודיה בעו"ט' יוהר ממה שהיה צהלותה נלמנה כעו"ט: והמשל בזה וכו'. המשל טי יתכאר מדברי עמנו כהמון, כי המשל הזה נכנה לאלו ציון להורות ענין הסכר הרוחני הלפני מפרש הכבודה וענין זולתנו המפירס האלום: מפני שידע שזוהו און החברים ההם. להורות על גדולתו של משכ בעבור ישראל, כהאמר ז"ל ע' און מעמדיו י"אמר ט' אל משכ לך רד כי שחה עמך וגו', אחר הקב"ה למה לך רד מגדולתך כלום נתיי לך גדולה אלא בשביל ישראל. וכל עשו ישראל הסול גדולתך למה לך וכו'. ע"כ. וכן דברי ההבר עמנו כשני סימן לך בלומי אכל מלמנה משכ כיהה בעבורס: וגרין לו מתנות יקרות וכו'. כעין אמרו סימן כ"א וחס סיו בלוס אל"ך שלוחיו כהשורות הרויות וכו': ובגו להם ארמון. הוא המשכן: שולחים שלוחים וכו'. הם ימ הכניסוים כמו שיהנאר: בעוד אלה השלוחים. הוא הסעיה והמלאכיס כמו שיבא, כי היה חזון נפרק ומלוי בישראל כיהוה שם סימנה אל כל קדושו בירו. וכבר ידענו כהתקן הכבודה הנקתה כההתקן הסעיה כמו שיבא בשליטי סי' ס"ה: וידעו כלם כי מי שרוצה ללכת אל ארץ הודו הוא קל עליו כהא

כי העלה נראית לעין כדי להתחבר במלך, וחברתו היא הטובה הגדולה. והחכמים הם בני ישראל, וההולך הראשון הוא משה, וההולכים האחרים הם שאר הנביאים, והשלוחים ההודיים הם השכינה והמלאכים, והבגדים החמודות הם האור המושכל אשר הל בנפשו מהנבואה והאור המורנש אשר הל על פניו, והמתנות היקרות השלוחות הם השני לוחות בעשרת הדברים. ובעלי הנימוסים האחרים לא ראו מכל זה מאומה, אך אמרו להם קבלו עבודת מלך הודו כאשר קבלו עליהם החכמים ההם ואחרי המות תניעו אל המלך, ואם לא תעשו ירחיק אתכם ויענה אתכם אחרי מותכם

קול יהודה

על היה להם ערך ליעודים רוחניים לעשה מה יעשה להם חסד עבודתם, וכמאמר ולאמו להם לעשה מה הבורה כדמקום מעלים הביאור משני מה העבודה זאת לו, למה הכתוב פיה ממנו להודיע ולהודיע כי הנה היא עמדת אלה נצרכה שלום ברית הכונה עולם בהשגה אור פני מלך הייס נאמיס: כי הי העלה נראית לעין כדי להתחבר וכו'. ר"ל כי העלה והסבה החקליטיות בעבודתו היא מנאורה נגליה, שהרי עיניהם הרואות התחברות הכבוד הנמשך משמירה: ותבררו היא הבורה הגדולה. ומה גדולה נפארה אחר הדקוק האלהי עובת שמכרתה הייס הגופניים הללו וכו' אחר המות כמו שזכרנו. ויבט עוד דוגמא בהמיס סוף סימן י"ב: והדולכים האחרים וכו'. לך זו הדרך אשר דרך בה כסבור המשל, כי שופס מהשכחו במשל הזה לטמון האולכים האחרים וכו': שהכך הלאשן שיאז משש, כי מין במיו איתו חול: והשלוחים ההודיים הם השכינה המלאכים וכו'. בהשגת המשל זכר המתנות הטלה ואחר כך הכגדים ואחרים השלוחים האולכים עמו, או כי היה כדרס העכטי. אמנס הנמשל פרעו הוא כי פרעו החכר בקריחתו למפרט ממאן דסליק מייה, כי אחרון אחרון חגיגי, על כן החחיל בציאור מה שריס הטליה ההשגה. וממנס לך ומאלל כתיבו מפורט שבלו המלאכים עמו אלל שהכברל אורס על ככה כי ברצוה ה' דרבי איתם להשפרות שתיבה עליו ועל עמו, גם מלאכיו יאזו לו ללכה ככל אשר ילך כמזכר למעלה. ואולי על כן בלו הכרוכים בל קורה השכרן ביריעותיו כן ככפרה לכווה על מלאכי אלהים יורדים לטהט שמה. כי היה הכרוכים הם לרמי המלאכים כמו שכתב רנ"ב"ל בפירוט הכורס ור"ל

אוצר נרמד

באור זמן סדקן, ועכשו כינו כי לא סדקן הוא רק לני סדקן ויט סדקן ומשכבו כסובו הוא מלך לו ימיז ואיטו מניע אל המקום הוא, אבל לני שידע סדקן הוא קרוב מחד וקלס עליו ביאורו לם: כי הי העלה נראית. הסכה והעניו המחיבי סדקן נקרא עילס: כדי להתחבר במלך. שידע סדקן שיאורו צו אל סהלן וכדי שירלה אחס סהלן: היא הטובה הגדולה. כלומר לא סארטו ביאור יותר על המות טעונה שיניע אלוים, כי די להס בהס שיהכח לכוט כמזכר מלך מלכי המלכים אלו עמו במחיה אחס, כבוד חין טובס למעלה מהס אחר שיטט מכבוד סהלן ויטענו ממונו מכוסו ימחו ומחו ואלו, והטוב כזה לא יוכלו לשער ולא לדמות כנסש בעודס כמדבר איה וערכס, כמו שלל ידע טעבר אחר היה מעודו אחר הכורים, מתעניו סהלן ושירו חף אילו יוסער לו ייסי כמלכס בעיניו אחר שלל טעס דוגמחו מימיז, עד שירכס בעלמו וירלה בעיניו. וכמו כן כשיטס אלא' לספיר ככר עולם סכא המנוכח והמאור מלל טענוט בני אדם שפטר שידוים, מלכד כשכרס אחר שיהי קרבה אלוים וסוה טוכס להתחבר אחר המות כחור פניו הוא הכולל הכל בעונג שאין לו תכלית למדין לקרב סדקן אל לבו: והחבריה הם. טעס מכרס הנמשל: והתחולבים האחרים הם שאר הנביאים. כלומר אופן שידע סדקן שילכו אל סהלן כשליחות ויטונו לו המדבר אחר ההגיוס חוים שס, סס סכרוים אחר כמחמס מתקשרה בשולס העליון צעת הגוולס והורחז אל סדקן כדי ללמד לעידו דרך ה' לסדקן אה בני לדעת הסכר ככור ה' הגרלה בארן לבני אדם כעוכר כמאמר ד' סימן ג': והבגדים החמודות וכו'. הכורים כמל מה סכלגת אה הטלוח הראשון וסוה משס: האור המושכל יעשו חל בבששו. הכורים שהיפס שחיים עליו. ולשיכר סהכר כנמשל הקדים ביאור סכרוים ההודיים ואלה"כ ביאר סגדים סמחודים, ומל"ס שנמשל הקדים סגדים לפי שהיה לרין להקדים ענין שהיטה ששכרה על משס, לכן פורס מקדס ענין סלרוים: והמלאכים. סכף שלל סכר כחולל סכרו סמחודים טס שהיטה על סר סיני, טעס דרך ח"ל כדקן ר' קריצה סמחוד כשמשעו ישראל הכרונה חורו ללאחויס י"ב

מיל והיו מלאכי הסרת מדיין אורס סנאמר מלכי לכוטס יודון יודון: והאור הבורגש. סכלס לכל וסוה קרן עור: והמתנות היקרות הם השני לוחות. כמשל הקדים סמחוד אל כגדי סמחודות וכן הקדים סגדים. משני סגגדים סמחודות סס סכרלה סכטינה על משס וקרן עור, הנה שהכינה סרחה על משס קודס מקן חורס טעס סמחוד לו סלוחות, ואלס קרן עור וזה משס ללאחר ארטיים סהריס סהריס סהריס סהריס, לשיכר טעס הקדים סמחודות טעס הקדים סגדים: ובעלי הנמוסים האחרים. עליו ופרס סכרוים כמח ומשמלל לשיכר טעס סהריס עומס כדס ישראל וזהוים ללכ בעקבות הנמוסים האחרים. עליו סכרו סכרוים כמח ומשמלל לשיכר טעס סהריס עומס כדס ישראל וזהוים ללכ כהס וסכר ועונס, כי לך עמודו ארוכות על סר סיני ולא רלו שום נעוה מעולם שיניאו ארוה על קיסוד נכס הארס שגולס סרוחי יקוטו ממנו רלוה על סכרלה הנכס וסכר העולם כה: אך אמרו להם קבלו עבודת המלך. מיניה סדס טלסס אינו: כי שיהיו קיובלו עוודת אלו: וסמקס עבודתם ומשלס ממול לרלויו, ואלכס ישרלו ארוה מין לם זכ הים נביאים רלוה מפורט ישראל כלאכר השיב סהריס כסימן ד' ויטשמעלי כסימן ט': ויענה אתכם. ידון אהכס כעטיס

מותכם, ומהם מי שאמר לא בא אלינו אדם שיגיד לנו שיהיה אחרי מותו בן עזר או בנייהם. ורובם הגבירו סדור עינים וחבור עצתם וקבלו העבודה ויחלו נפשותם בצפון יחול חלוש, אך בנראה יחול חזק ונאמן, ומתנדלים ומתפארים על עמי הארץ שבהם באמונה. ואיך יתפארו אלה בטענת מה שיגיעו אליו אחרי מותם על מי שיגיע אליו בחייו, והלא טבע הנביאים והחסידים קרוב אל הקיימים בעולם הבא יותר מטבע מי שלא קרב אל המדרגה הזאת:

ק"י אמר הכוזרי כמה הוא רחוק מן הדעת שיהיה האדם כלה בטבעו אבד נופו ונפשו וזולתי הפילוסופים על דעתם. ועוד יאמרו אנשי התורות שהזאת

ישוּב

איצור נחמד

קול יהודה

קטוב: ומהם מי שאמר לא בא אלינו אדם וכו'. מתי שאין להם סוד ולא נאמן בדבר ימי מסס שמפקקים בהלכות וס' אחר שלא ראו כדומם לזו בחיי האדם כמו בנבואה כסדר, אם כן יאמרו מי לפניה המגיד אשר בא מן עין זו מניאס ויסיר לו את כל המלאכות אלו: ורובם הגבירו סדר עינים. וזו בני דת הנכריים הגבירו עיני שר וסוד בעו"כ נגד המוני עם, כדי שם האמונה סוף וסדר עינים נגד המון העם ויתקיים הקצון ביניהם מתחת היראה הקפואה בהם: וחבור עצתם. נקטו להגיד עולם לאסור כל עם כגלות ירחל שגר ועובד בעולם הבא: ויחלו נפשותם במצפון יחול חלוש. הם עולם התהלה והתקוף אל העולם הבא אשר להם בכתר כוח הגב. ויחול לשון הכתוב: כמו טוב ויחול ודומם (איכ"ג): אך בנראה וכו'. מראש עינים נגד בני עם כאלו להם תיקו חוקק אל עולם הבא: ונאמן. נכון ונכזר: ואיך יתפארו אלה. בעלי דת פס ויחמלא שמתעניי נחמם נגד בני עם שמתעניי כרסם בכר ועונם בעו"כ ויטודים דשים ועענים וכו' מהקיים דתם נגדו: על מי שיגיע אליו בחייו. הלא עם דתי נגד ישראל נחמם בחיים למדרגת עולם הבא, כמו שבי ורחל בניאים והכידים הם העינים ובעלי רוח ולבם נדכא ונכזר ונמנעם מתעניי עו"כ ותלוותיו החומרות, וסס הקצונים אל ה' כמ"כ קצוב ה' לנשירי לב: קרוב אל הקיימים בעולם הבא. אל המלאכים אשר הם חיים וקיימים בעולם העליון: מי שלא קרב אל המדרגה הזאת. שגר בעלי הדעות אשר לא היה עם תמאין נדה היות מתנבא בעולם, אף לא רוח הקודש נאמא כסם כמו שבי נמאל עם תורתי ישראל: ק"י בלה בטבעו. הכליון דנק טבעו היותו מורכב מיוחדות הפקדים ובעינים ונפשיו. אם נאמר תליון ככחה שא"כ שיהיה הגוף נתי: ונפשו. אם נאמר תליון שאף הגוף כדב באצדאם הגוף מלבד הפילוסופים אשר מלגו למגט עולם כחממם בלחמם להסדק בשל העולם כסדר כסיון א', וזולתם עדי אונד ונכזר במאמר ה' סימן ד' כאלו לא נבדא יק עולם רק לעולם לזו הפילוסוף. כמס רחוק הדבר הוב והוא מוכסם לכל בעלי דת ששקר נסו, וכבר נשלה דעתם אלל כל אדם, אך גם בהנחה בעלי הדעות לא הונח לנו כמו שכתבאר והלוי: ועוד יאמרו אנשי התורות. בעלי דתו פסם ויחמלא: שהוא ישוּב ד"י לער

והרי"א (מ"א ח') גם ההכס ספור (פ' הרומה). ועוד ימי הכה זה בא על דרך ה' מטיני בא חרה משפיר למו וכו' ואחרי מרצנות קדש מימינו אש דת כמו: ומהם מי שאמר לא בא וכו'. כי לא נאמנה רוחה. וכן ולא ורפוא כתייכו: ורובם הגבירו וכו'. למען חזק ידי רעות ונכרים טעלות: וקבלו העבודה. להיות עבדים מעודים לשאר כהרו: ויחלו נפשותם וכו'. שחלו בני יחמלא קול אילן בנייהם ואלמו חללת הוא, רזוני בזה שנהנו על צינה כנפיהם החיוניים תקוף פחול חוחלת חלוש אשר במהרה יתקף שנתק פחול העוורה כהריתו אש, כי הכל הוראה חיונית לא יסוה הפימי לתיון: על עמי הארץ וכו'. ללא על הפקדים: ואיך יתפארו אלה וכו'. לומר אנוח כחירי אל לפי שחמר המות יהיה לנו כן וכך מקרבנה אליהם, ויחמלאו בזה על מי שיגיע בחייו אל הדבר הוא מקרבנו לאלהים, כו"כ שיבא זה בהשמוה אחר המות לפי העולה עין החומר מעל האהל כמו שקדם, כי אחר כן יכעו בני ישראל אל מקום הטהרה הגמורה ובמקום אשר יסון שם השכל הנבדל שם יהיו בני ישראל בשבוע ונחת: **ק"י כמה הוא רחוק מן הדעת** וכו'. אלה קרוב ידעת נתיבתי ודבר זו אהלך

מכימן כ"ז עד סוף המלאכה הוב הרשון, להודיע כמה נאות פסיעותיו בהתייבו הספור על סדר הפרטים והכללים שם, הלא הנה המנוה, וההתחברות, והחורה, ויחיהה לו מורשה פטרס. והנה גם ענה כדברי כן הוא, כי לו הפימה שחכה פונה אחר פונה נד ימין עותתו המכרה, כי ענה מראה איך גגלל כספורו ביאור פרס אחד אשר לא תעביר עליו התקפתו עד הנה, והוא אמרו שם, ולכל הגלוח אלינו וכו' כפרס יגיעו מן המוכה אשר יטיב הבורא אלינו אך לא יהיה שוב עמו וכו'. ויחמלאו כי ימשך עד מהותם סימן קפ"ז עד אמרו והיעודים אשר ערכו לך וכו'. ומשמות סדורו כי גם בהתהלכו על ביאור הפרס הזה בעדו עומד על כן ספורו המשך ויחמלאו אחד עולה לכלן ולכלן. כי כבר הראתה לדעת ששם היות מלועד החורף אמתי נעלמו כשכבר ילא אל המלאכה הוב הספור הוב היות על ידי ר' יהודה הגוי כמזכר שמה, ועמד הגוי הוא עבודה סדור הדברים ושם דרך ירחו ראו ונאות לקשר ולהכר שני הפימים כחממה כחבונם וכדעתו. ובכל זאת לא המלאכה בשפתי לנער הקדם מביה בעליהם גם כי נהגו לוי, כי הללו מפקדים עיני הספרים בעלמם, וזה מטרה שלמות כדורם, אלו ואלו דברי הלכה

ישוב חי לעד בנעיסמות בעבור מלה שהוא אומר בפיו, ואפשר שאינו יודע כל ימיו וזלתי המלה ההיא, ואפשר שלא יבין ענינה. כמה גדולה מעלת המלה שתעתיק מסדרת הברבות אל מעלת המלאכים, ומי שאינו אומר המלה ההיא ישוב בהמה אפילו אם יהיה פילוסוף חכם עושה טוב כל ימיו כוסף אל המעלות ההם:

קיא אמר החבר אין אנתנו שוללים משום אדם נמול מעשיו הטובים מאיז אומה

אוצר נחמד

קל יהודה

לאהים הייס. ופנה בהגיע תור המצק הספור על ההבדל שבין אשפי התורות, מאלו הני אשר בשעריט מקום לאות להתברכות הכוזרי על ספק נהדש על בעמיט, כי כלם מסקרים אללו בשקירה אחת וגם היהודים בכלל, בהלאותו אה עלמו כי לא הבין עדין הבנה שלמה את אשר דבר הכוזר סימן כ"ז בלמרו וכל הלואה אלינו וכו', ונפלאות היא בעיניו אך יתכן שיהיה האדם מטכטו כלה ואלעד נגטפו ונפשו ואלחי הפילוסופים לפי דעהם הנחרת שבשלמהו ההגנה השכלית ידבק האדם בשכל הטובל כמבואר סימן ח', וזולתם לפי סברתם הנה הוא עדי אובר, כמו שיבא בהמייטי סימן י"ד בלמרו וליזה הוא הצבל מהמד' שמשבו צו נפש האדם נבדלת מהנפוק בלתי אוברת וכו' עד אמרי ואם ח"ל מבלתי הגעמם לקצה וההקפה בה ההגיוניות והכפועיות הוא עיון בלתי מושג והוא אובר בלי ספק על דעהם, פ"ב. והנה זה כולל ענין א' וכתי שיהיה האדם כלה מטכטו בנפוק ונפש ועם ההשכלה ישוב נלחי לדעת הפילוסופים. ולא דיה לנרה זו בשערה כי עוד יאמרו אנשי דתורות שהיא ישוב חי וכו' בעבור מלה וכו'. והנה זאת בלי ספק, קשה מן הראשונה כי כמה היא גדולה מעלת המלה שתעתיק וכו'. ומי שאינו אובר וכו' אפילו אם יהיה פילוסוף וכו'. ר"ל שיכלו זה מן

לעד בנעיסמות. האדם אשר מיהה ישוב חי בנפוק ונפש בנן עדי מסכר כמ"ט פ' דבריי האם טישמעלוי: בעבור מלה שיאמר בפיו. שיאמר שמתים בדם: שאיננו יודע. כל ימיו לא למד שום דבר ולא ידע לעשות שום מעשה טוב: ואפשר שלא יבין ענינה. מה ספקוין זאת המלה, או אם יאמר אותה המלה בלשון אחרת מה שאנו מביין אותה גם כאלה יבא לחות נעטם פ': כמה גדולה מעלת המלה אשר דרך תומה וכו' כל כך גדלה מעלת המלה, לומר וכו' כל כך גדלה מעלת המלה האמת: שתעתיק מסדרת הברבות וכו'. שסכור הטפ ממרבת בהמות, מבלן ויעתק משה, ר"ל אלו לא אמר המלה הזאת היה נשאו יודת למטה נעטם ככהמט ועכשו נעבור עולה המלה הזאת על שפתו פיהם נשאו כאלה מלכא מרום עולה במתים: ומי שאינו אובר המלה וכו' אפילו אם יהיה וכו'. הסחיל כנעלי הכוחות לפי דרכם ונא בלתי לנרש רתמו גם עד דתו כמה האמר נפש ישאל הוא אפילו נעדר מעשים טובים היא העולה למטה בלמנו לנד, וכמ"ל חו"ל כל ישראל יש להם חלק לעובר, ונפש הפילוסוף העושה טוב כל ימיו אשר לא מבני ישראל הוא היא יסודת למטה ומשכל ככהמט. והכוזר טעם לנפוק דעתו כנראה לנפוק כסיון שמה זה:

קיא אין

אנחנו שוללים וכו'. אין דעתנו נגאל (מלשון שלל) משום אדם יהיה מתיאז אותה שיהיה נמול מעשיו הטובים, אם יאדק דרכיו טעם ישלם נמולו. וזה דוקא טעמים טובים לא בלתימית המלה ויעקד כמה שחבר הכוזרי:

ארות כללים. האחד שיהיה מעלת המלה משולה כל כך, והשני שיהיה כל זולתם טובים כהדק לא ויעיל למו והמלה לבדה תגבר על כל כשרון המעשה שם. או יאמר וכו' האנו בנינו, כי היה לו לנרש לומר פילוסופים שיהיה האדם כלה מטכטו בנפוק ונפש ועם ההשכלה ישוב נלחי ונלעדיה יאדק כמו שצרט, כי לדעתם שיהיה הנמול מכל אדם בלתי משביל עם היות מעשהו רגיו, והוא דבר קשה לקבל. ומשפ ק"ב הוא לנרות נפלא אלל אשפי התורות בלמדם שהוא ישוב חי וכו'. כי ימנשו טוב הנמול מבעלי המעשים המעולים אשר יעשה וזאת הדמם מבלעדי המלה ההיא וכו'. ולאשר שכיין בלמרו ולאשר שלא יבין וכו', אל מה שזכר בעורה בראשון פ' ס' שבהפתיים יזכרו אמונות לא ייירו להם עיון וכו'. והכוזרי כלל העברים בה עם שאר כל אשפי התורות, כהנשו שמתים החבר וכל הלואה אלינו וכו', יהיה זה הכונה שייספיק לו לקבל עיון שפירם תורחם אך דבר שפתיים, והנש דעת העברים יהיה לכל ימאל שום שזכר מעשה טוב לאשר לא מבני ישראל תהה, והם השני דברים אשר הפלגי התמיהה על זרותם:

קיא אין

אנחנו שוללים וכו'. לשתי התמיהות אשר היו אלל הכוזרי לנרש. ראשונה יסם בהשוכחו על השמה מהם דמקו מונה, זה מעשה ההוראה בלמקף האמת, כי אמנם לפי מהשכוחו אין סק"בם מקפה שזכר כל ברית עם מעשים. אמנם על הראשונה מהן ייגו ויראה ונשמע קולו בהשוכחו סימן קפ"ז בלמרו ולאחרי אין אנתנו משויים עם נפשויות כל הנכנס וכו'. ששם ביאר כי אין מלה בלשונם אשר עליה לבדה יהיה האדם כי על כל מולא פי ה' על שמירת המלות המנוח ממנו ומנו שיבא, ואין אנתנו כזה לא כדעת הפילוסופים ולא כדעת יתר אשפי התורות. ועל השמה הלשון פעמים בלמרו וכו' אנחנו בלמרו מתקומה, רחיה לנרש זכר לנרש כי נטון דבר ביאורט שעל שתי המשוכחות הכזרות בדבר אחד בלמרו ועתה הרדינו כי חסידי אמונת הטובל יש להם חלק בטובה בלמדם ז"ל, וכמו שהורה בדבריו סימן כ"ז כמבואר שמה, ויוסיף עוד שמה ידו בלשיתו סימן כ"א. ודבר זה מתלווקת ר"ל אליעזר וכו' (פ' חלק) וספק כמ"ל כאשר נשם הכנע"ם בהלכות השוכה פ' ג'. ונשם בפירוש משנת חלק הכותה קן ממה שהכזר שם בלמם בכלל ארבעה

אומה שיהיה, אבל אנחנו רואים הטובה הנמורה לעם הקרובים בחייהם, ואנחנו עורכים מעלתם אצל האלהים אחרי מותם בערך ההוא :

קיב אמר הכוזרי "והתמד (ל"א וערוך על) הדמיון הזה בהפך, וערוך מעלתם בעולם הבא כמעלתם בעולם הזה היום :

קיג אמר החבר אני רואה שאתה מננה אותנו בדלות ומסכנות, ובהם היו מתפארים גדולי האומות האלה, כי אין מתפארים אלא במי שאמר מי שחכה על לחייך הימני הכן לו השמאלי, ומי שלוקח מליתך תן לו חלוקך, והגיע הוא וחבריו וההולכים אחריו מאות מן השנים מן הבו והיסורים וההרג, אל ענינים נפלאים ויודעים, והם הם הפארים. וכן בעלי תורת ישמעאל וחבריו, עד שגברו. ובאנשים

איצר נחמד

אבל אנחנו רואים הטובה והמורה. זה שאמרו שלמי ישראל לבדם ניתן בעולם העליון יותר מולתם הוא מפני ראותם כמות שהם קרובים בחייהם אל ה', אם הנכילים בניאיותם ואם הכסידים בעוונותם ודכות גופם ממת כנפש השכלית, ובאותם בלבד נהג ה' לו לעם ליתן רוחו עליהם יותר מכל עם, ובדרך היה גם כן טובות טובות' כי יבאר שאת : ואנו עורכים מעלתם אצל האלהים וכו'. כלומר אחר שאנחנו רואים מנחת הנביא נפש שאברו חשויו באשמיים כמו שהוא נעשות הנבואה שאלו הוא נבחרים המעלה, וכן הכסיד כמדברא נפש כהנא יסוד שכלו מאיר בעודו בחיים, ומזה אנו יודעים שאמר מותם אחרי שהפדו נפש לגמרי מן כנפול כהנא וכמה שהגדל נפשם ומתקדש אל אלוהים :

קיב והתמד הדמיון הזה בהפך. הכוזרי שם אנו נגד מעשה ונלמדת דבריו מסיק ק"ט עד כ,

והוא שאנחנו עיקר טובותינו ורעותינו מונגשים לנו אלוהים בעושי', ואלמנו לוקחים לנפשות ממש שהנבואים והכסידים קרובים אל ה' בחיים שכן יהיה בעולם הבא ושכן הם יעשו ויחזקו בנבואת וקולות מענינים המניעים לנו בעושי'. ופי' השיב שא"כ היה ראוי שיהיה הדמיון הזה מתמיד ודון ג"כ בהפך, ומאחר שאנחנו נבולתנו כיום נבויים ושלמים נבויים מדובלים החת רגלי האומות ורכשו לנו כל האלות הכתובות כהפך פורמנו הנה נעריך מזה כי כך יהיה עמידתנו ח"ו בעולם הבא :

קיג אני רואה שאתה מננה אותנו וכו'. הכהן השיב

כי לא שבתו עיני עומתנו בין הגוים המתקדש מה' אלוהים, כי עם כיותם שגלה אותנו הקד"ם מארצנו ע"פ עדיין אנהו הכינים מתת כניו הסוד, ולאמנו עם נלמדת ומחזקו נבויים לא נכחה עם אלוהים ולא נעזב כניו לאל וכו', וזה אדרבה ישמעל שגברו בעולם הבא נמשך עינינו שמו בין נבויים וכבולים בגלות למתן כבודו : ובהם היו מתפארים וכו'. נעניות ודלות שסבלו בעלי הדת על אמונתם שפרס גדלו והלילות ויחוסם מושלים בחן : הבן לו השמאלי. יתן למחיה כלמי השמאלי. ומכאן השיב מורה לעמו לשאת על בגלות על שמתם ולקבל נבואה : אל ענינים נפלאים ויודעים. סריגות משונות ויסורים טרואים : והם הם הפארים. והוא החלום שמה נמשך וחסידים קבלו על פניהם כך וכן פי' בספרים

קול יהודה

סדיוסות שאין להם חלק לעולם הבא, נאמרו וכו' בלשם והוא לינו מישרל, לפי שחסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא. והודיע כי בלשם מרשעי אומות העולם ואין לו חלק לעושי', ע"כ. והוא מה שדקדק עם בנמרח בלשם הוא דלא אחי לעמלא דלמי הא שאר אחריו אהו, מהיטין מי רבי יהושע סיח דלמר רבי יהושע וכי נאמר בכל גוים והלא לא נאמר אלא כל גוים שחמי אלוהים, אלא טובו רשעים לשאלה מאן יניחו כל גוים שחמי אלוהים, ע"כ. ואמר זה להבדיל בין דעת ישראל לדעת הפילוסופים והאפי הכרוזים כי בזה גרש יגרשו אומה מהסאפתה בנחלת הטוב. וכבר כתב המורה פ' י"ז מהשלישי וז"ל, ובאחר בכל מקום שהסתפס מחוייב בהכרח בחקוי יח' והוא שינמול העובד על כל מה שיעשה מתעשה הכבוד והיושר והש"ס שלל מזה כי על ידי נבוא וכו', אמרו אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה וכו', ולאמרו אינו דומה מזהו ועושה למי שאינו מזהו ועושה, ובארו שהוא אפי"ס שלל מזה ונהיג לו שכרו, ועל זה העיקר מתשוב דבריהם, ע"כ. ובכן כן על זה ארזת אהר אחז מן השמים הכהנים אשר יהיה עליהם הנבנה אלל החלק. ובאמרו אבל אנחנו רואים הטובה וכו'. עודנו עומד על מה שהכריזו בו דבריו סו' ק"ט כי הקורבה בחיים פרושה בכל ועמדה אל קרבה אלוהים אחר המות. והנה מלאך אהר עושה שתי שליחיות, והוא הדבר אשר דברתי כי עם היותו משיב כהלה לשואל כענין על ספק מתחדש כלאמר, אינו יואל מידי שפס ספורו :

קיב והתמד הדמיון הזה בהפך. ר"ל גם עתה כדברך בן הוא כי לני מיעוט

הקורבה כיום הזה בגלותם חתעם מעלתם בעולם הבא, ואם כן אין כל מחומה בידכם מנה משפך אהה חרלה בערך נפשות :

קיג אני רואה שאתה מננה וכו'. מדה בעולם נמשך מקרב לו בנאמרו שראוי לערוך קרבה

מעלה גדולה העושי' למעלה גדולה העושי', כי הנה זה דבר העיד עליו הסכמת האומות הנולקות כל הישוב כי הפלגת גדוליהם היא הדלות והמסכנות וכו', לא מעלה מהלה העושי' הנפסד. ומה שאמר הרביע דוא וכו' מן הבו וכו' אל ענינים נפלאים וכו'. ראה בו שהנביא אל אופיית זרים מחד מהבו וכו' עד שגברו. נקשר עם אמרו למעלה ממות מן השמים, כי היא שכלל כל הפער ההוא זמן רב עד שחקקס

ובאנשים שהם היו מתפארים ומתגדלים, לא במלכים האלה אשר נבה שיאם ורחבת מלכותם ונפלאו מרכבותם. אם כן ערכנו מקורבת האלהים יותר קרוב ממה שאם היתה לנו גדולה בעולם הזה :

קיד אמר הכוזרי בן הוא אילו היתה בניעתכם ברצון, אבל היא בהכרח, וכאשר תמצא ידכם תהרגו אויביכם :

קמו אמר החבר מצאת מקום חרפתי מלך כוזר. בן הוא אילו היה רובנו מקבל מהדלות בניעה לאלהים ובעבור תורתו, לא היה מניחנו הענין האלחי

כל הזמן הארוך הזה. אבל המעט ממנו על הרעת הזאת, ויש שכר לרוב מפני שהוא נושא עול הנלות בין הכרה ורצון, כי אילו היה רוצה היה חבר לנוגש אותו במלה שיאמר בלי שורה, וכמו זה איננו אבד אצל השופט הצדיק, ואילו היינו סובלים הנלות הזה והדלות הזה לשם האלהים כראוי, היינו לפאר הדור שאנו מצפים עם המשיח, והיינו מקרבים עת הישועה העתידה שאנו מיחלים אותה. ואנחנו אין אנחנו משוים עם נפשותינו כל הנכנס בתורתנו במלה בלבד, אבל במשעים

אוצר נחמד

קול ישרה

סיפורים וכדומה על דם: לא במלכים האלה האדירים. אשר לחמו נקלה ארץ ואינם רחוקים: אשר גבה שיאם. גדולתם וממלכתם, למתן אם יעלה בשמים שיאלו (איוז כ'): **קיד בן הוא**. אמת הים דבר: אילו היתה בניעתכם רצון. ואלו נעשו ישרל פת ידי הצמות בלכתם והלון ושמתים כיסורים המצויים אותם בעבור הנעמוט שימלא אותם כעובדי: אבל היא בהכרח. אף הם כותרים בגדולה ואלו ויחם לרץ אהבה הממלכה והתרומוט אף שיד האומות תקיפה עליהם, הישא ס' פניכם בעבור זה :

שחקקס ידם ומחזקו בדת שאלו לא נלכו לך: אשר נבה שיאם. ר"ל רוממות, מן יעלה לשמים שיאלו (איוז כ'): ונפלאו מרכבותם. שיהיו להם מזכנות רבות עד להפליא. ואלה הדברים כלם שמ נרבישי סימן כ"ב :

קיד בן הוא אילו היתה בניעתכם ברצון. כי הוא זה מה שהגדיל והאדיר שמש של פני ארץ כלומות אשר זמרת. וחבר דוגמת זה נרבישי סימן כ"ב :

קמו מצאת מקום חרפתי וכו'. כיוצא בו אר נרבישי ס' כ"ב: בין הכרה ורצון.

ר"ל קלחו בהכרה וקלחו בלון ויבא הם מכל מקום: וכמו זה איננו אבד וכו'. כי הן אל כביר לא יחלם מעט הכשרון ולינו מקפה שער כל בדיה כי אש מעט ולא הרבה הענין האלחי וכו'. לא סימם שבנתה האלמית פונת אותם דלים וקיסם בגלות עד סיום סום: אבל המעט ממנו על הרעת הזאת. אין אהנו רק יודדים ומהי מעשר שהקבלים הכיטם וקדלות מפני כבוד ס', ואלו יתקן בגלות כעון רובם: ויש שכר לרוב. ועל"ש גם להרזים ככר על כנסתם: בין הכרה ורצון. לומר לא כמו שבנתה כטיעתהו ככרה, אלא היא ככרה מוחלט רק בדרך מוגלת בין הכרה ורצון. שמש איוז כרובנו אינם סובלים בגלות ככמהם לנפש קרבה אלוים בעבור וכו' ונרבים יותר שיגבדו על רודים, כ"ל קבל רעון ככיהת אהבת אלויה ומהו למשן תורתו וככול הכרה בלון נשנו. כי אילו היה רוצה להמיר דתו ה', היה חבר לנוגש במלה שיאמר, וכוא במקל ירחלם ככר הים בן חורין מן בגלות כלהו מסלמות. וליפק אף שכל רדייתו ונכחותו סם מתמה שאלה האומות אהנו ואין לאל רדייתו לשלול נשבותו מהם, ע"ל האילו וצנולס אהנו בעבור כדלנו מדה ורדיית לשבו לתם אילו כינו רועים וככל זלם כמו לא נמיר ולא נהלף, כדון כשול ככרת: וכמו זה איננו אבד אצל השופט הצדיק. כמו הלון הים שאלת ומקורו ככרות בעבור כלון שכר ארץ שאל אלא קבלים שהוא וכו' לשם האלהים כראוי. אילו היינו שטים ושמתים כמה שאלו זכאים לכדוזה נשנו על קרוב כם האל המציק על כל מתהלל אשר מנחתו בעבור עיניו כמה ומהם הים מכשול האל ככרתו כעובדי: ואין סימם נשנו זכם וכדיה ככרה ליראל אה פני הארון ס' כעובדי: היינו לפאר הדור שאנו מצפים וכו'. כינו גם אהנו לתפארת כדור האהנים שימים מותן יבוא משיח ומכרונ לפני ס' המד ארץ ככיהתו ומתה אה נשנו ערף כעבור עובדת אלויה: והיינו מקרבים וכו'. כוכח על סימם שיאטם קרובם לנגות: ואנחנו אין אנחנו משוים וכו' במלה בלבד. אחר אשר כעיר מ און להטויו כי עס קיום

במעשים שיש בהם טורה על הנפש, טמרהה ולימוד ומילה ומעשים תוריים רבים ושינהו במנהגינו, ומתנאי המילה וסבותיה שיוכר תמיד כי היא אות אלהות, שמה האלהים באבר הראוה הגוברת, לנכור עליה ולא ישתמש בה אלא כראוי, בהנחת הזרע "כראוי (כ"ל במקום הראוי) ובעת שראוי וכאשר ראוי, אולי יהיה מצליח יצלה לקבול העניין האלהי, וזו שדבק בדרך הזה יהיה לו ולזרעו חלק גדול מן הקורבה אל האל יתברך. ועם כל זה לא נשתוה הנר הנכנס בתורתנו עם האזרה,

כי

אוצר תבדד

קול יהודה

דפ תרחתו וכנסתו נשכחו בעבודת ה' כבוד ה' עליו זרה כעידו חיים ק"ף כי אחר מותו, חזר להסב על חטונו כסיון ק"י עד צילי הדת, וכאלו מוקף קשת לחמו ויורכ חזו לנדס כמה שיאמר כי במלה חלל יקם איש כער ולא ידע עולמו מה שלח קיס הפלוסוף עם על חטונו ומטעו העוניה. לא נט זלח הדעת לא לנו, הליגל לאל מרשע ושיסה הנכנס אל דמו במלה אחת יסיה סוב לנו בניני ה'. במחררה ולמוד ומילה וכו'. כמאמר חז"ל (יבמות מ"ז) גר טחא להתייר מודיעין אורו מקצת מנהג קלות ומקצת מנהג תמורות וזח"ל מלן אורו וטובלן אורו. ומה שהקדים הטורה שיהא הטוביל למילה, אולי משני שהטוביל כוללת גם לנקות: ומעשים תוריים רבים. עניני המנהג, וכמ"ס חז"ל (סב) מודיעין אורו שון לקט ששה וזשה ומטער עני, ומטעם שגב שטר מנות סיו מודיעים אורו, דאמר שם אמר ר"א מאי קרא וזכר כי מתאמנה, אמרה לה נעמי לרות אהכר לנו יוד, באשר מליני אלין. מייקדין אחתים כבת, באשר מלי אלך. מייקדין אחרי"כ מנות, עמך עמי. אהכר לנו ר"א, ואלהין אלסי, ע"כ. חז"ל הרמ"ס בש"ס מה' יאסורי יבאה הלכס י"ד הטעה הטונה כשיכא גר או הגיורס להתייר בודקין אחריו שמה בגלל ממון או כצניל טיעוה או משני הפחד נח להכנס לדת. אם לא נמצא להם עליה מודיעין אחרן כוכד עול החורה וטורה שיש בעשייתה על עמי הארץ כדי שישפוט. אם קבלו ולא יסרש ודאו אורן שחורו מהאכנס מקבלים אורם, שנאמר וזכר כי מתאמנה היא וחתול לדור אלסי, עכ"ל. ושיגרה במנהגיה וכו'. שיעווד גם כן מהנין אומתו לגמרי ויכנס מהנין ישראל: ומתנאי המילה וסבותיה. כלומר סזה סתכנס צמילם לדת ה' או זכ משני הטעה הטילה לגבד אלל אורם כרית נכדס כמחברת תמיד כי סס אלהים נקרא עליו למען לא יחור אחר תאוותיו: שמה האלהים. סס אורה אלסיס: באבר הראוה הגוברת וכו'. שיהא אורם כהעווד וזס כל האדם, אם שומר כרית סוס נקרא דניק, כמו כשאריו סוס כהוור הקידוס חז"ל כעיס נח, ח"ה כל ישראל אית לון חולקף עעלמא דדתי מ"ס גנין דטריין ברית דעלמא אהקייס עליה כמד"א אס לא כריתיו ויחס ולגיס הקוס טעמיס וזכר לא שחתי וכו'. עד מהאן אלנאסס מ"ל מלן דעניר סאי ברית דעלמא אהקייס עליה אקרי דניק, מ"ל מיוסף גנין דעניר וכו' וכס דאקרי דניק עכ"ל, עוד כס ויחי (דף קס"ט) וזה חוי אינן דלא טערין קיימא קדישא (ברית קודש) גנין טעישא וזכר ישראל לנאכוכן דשפאיש, גנין כתיב וברתס ועבדתס וגו' דהא איהו כמאן דכניד לאלהא אחרת דמאכר כסאי חת קיימא (אות כרית) עכ"ל. לוח אבר שאין גר וכנס לדתס עד שמקבל עליו ספאליס האלס: ולא ישחמש בה. באשר סוס, ר"ל צמילס: אלא כראוי. לקייס מנאש

מעלינו דברי חמיהו הכלהי מניעו אלנו צנולת מעלה המילה, כי לא נן אנהו עמט להאמין שכל הגולה אלנו יגיעה מן הטוב המכר סי' כ"ז על ידי המלה בלבד אבל במעשים וכו' כמו שמבאר וסלך: במחררה. רמו אל טעילה גר: ולמוד. מה שגריך להזיכרו קודם יבנסו צבדית, כמח"ל (יבמות ט') (חז"ל) גר טחא להתייר מודיעין לו מה רכית וכו'. סה"ל אלגור מלי קרסה ותרס לו מהאמנה אמרה לה נעמי לרות אהכר לנו יוד, באשר מליני אלין. מייקדין אההס ששה, באשר מליני אלין. מייקדין אחריו"ג מנות, עמך עמי. אהכר לנו ר"א, ואלהין אלסי, ע"כ. וכו' ומילה: שזו הוא רלוי לבריתו של אברהם אבינו ומעשים תוריים רבים. שגריך להוכר בדקדוקי המעשים התוריים כלס אשר קבל על נפשו כהכנסו צבדית: ושיגרה במנהגינו. שמהנין ישראל טורה ואלן לטעוה תורה אמט: בהנחת הזרע כראוי. כיצונו מוקף ומתורות לו, וכברחל הטעה שכתוב בה לאמר כהנחה הזרע במקום הראוי. ולאשר ג"כ שכלל כזה מה שזכרנו סימן א' מטעם הרשב"ע פרשה שפסוקים כי תבואה הארץ השתנה כהשטחה המקומות על פן כנחרו בני אהרן לכבויה עולם ולא בני משה. והוא דברו שיהיה ראשון לו פרשה וזכר באחרו שהזכיר הכתוב אחוה נחשון בעבור כוד כההוה, והכלל כי טוב לגבד שישא אהה הגונה לו וככן יהיה הנחה זרעו במקום הראוי וסריו לברכה: ובעת הראוי. לחפוק ימי עומתה. וזלח זה יש עתים מיוחדים לחיבור שפמיס כיו"ט והטעה כבא וכיוולא: וכאשר ראוי. שהיה הנחה הזרע באופן ראוי שיקדם עמט ששנת השמיים עם ההוליס שהורו חז"ל שלא ישמש ערוס ולא לאור הנר וכיוולא: אולי ידוה מצליח וכו'. הזרע יהיה מלליו עס הטעה הטעוה האלל או אליה חס דייקא וזו ישיכל. וזלח אולי כי אמנס הגוך ילך וככה נושא משך הזרע מוצל לב האדם והטעוה, כי טעט המקור ומאל כמה שיתחב ממו, אמנס טול יבוט צבדית נושא לחותותיו כשעמוס הדריס אחר זכרת: וטוב"ל לא ישגרה דגרי עם האורז. אכל טב אל עימ"ל שאליו הא טעט

פריס וכסיס: בהנחת הזרע כראוי. למשין חולדות מניס ולא יזיח זרעו לנעלס: ובעת שראוי. כימי טורה אהו בפאליס אלסי, לא טיעוס ענין אלל אהס כהרענול: אורי יהיה מצליח וכו'. ומכס למעלה על ענין כער, שזס מלכל גליל כל ספאליס מוכריס כזה סתכנס דתנו אל מקצילס אורו אולי ילחל לקבל ענין אלסי וסבטת ה' כמאמר מייסאל: האורחים

כי האזרחים לבדם הם ראויים לנבואה, וזולתם תכלית עינים שיקבלו מהם ושהיו חכמים וחסידים אך לא נביאים. והיעודים והם אשר ערכו לך כבר קדמו חכמינו לספר גן עדן וניהגם, ומדרו אותם לאורך ולרוחב, וספרו הנעימות והיסוריין ביותר מה שספרו שאר האומות הקרובות. ודברתי עמך עד עתה על מה שבא במקרא בדברי הנביאים

קול יהודה

אוצר נחמד

משא לח נפשו בביאור הזה כמו שקדם: כי האזרחים לבדם וכו' וזולתם תכלית עינים שיקבלו מהם וכו'. כי לא יתבאר בעצמם כנגד רק יגיעו למדרגת חכמים והסודי עליון כשמשיהו והבטליון. אכן עוד דברים ז"ל פ' אחד גרס לומר ממונה אחר אפרים מקבלה הלמידו של ר' מאיר משום ר"מ שובדיה גר' לדומי הוא ושיינו דלמרי יאשיהו מיניה וביה אבא ליוזל ביה נרגא. פ' אבא יער, והכוונה לומר שמן היער עמנו ויבט בתוך הגרון ביה יד לקבץ לן אה היער, וכן היה שובדיה הנביא ללודם. אמנם להסתלק מן השחק רחוי לומר שאף אמנם יתשב גרותו של שובדיה לדעה מוסכס אל חז"ל כמו שיראה מדברייהם. הן הכלל הזה אשר הציב ההבדל בלחמו כי האזרחים לבדם היו ראוים לנבואה וכו', לא יתקנה לעצור האחד היוצא מכללו, וזוהי היה מעשה גם והוא פלאי על גדולה מעשהו להחיים מפלט למאה נביאים, כדבר רבי יתכן פ' אחד דוין ממונה מחני מה זכה שובדיה לנביאות מחני שההפול ממה נביאים במערה, דלחיו ויהי בהכרית חיוב לח נביאי ה' ויקח דבריו של חנר בלחמו נביאים וכו', ועליו החי ועדיין לא היה נבואה כי חס על פורענות אומתו ובאחרם חס מיניה וביה אבא ליוזל ביה נרגא. ועליו נאמר כפא דחק גערה בנייה שרף הרדלא. אבא בי חוקן עמי עלת דבריו של חנר בלחמו חמחר החפסי שהאזרחים לבדם הם ראוים לנבואה וזולתם תכלית עינים שיקבלו מהם ושהיו חכמים והסודיים אך לא נביאים, ראה כמה דיו שפך למרון משפטו בעדה מוהולגת עד בלתי השאיר לו שריד כמעט למחלף עם אפילו גר' אחד עולה אל מדרגת נבואה לחיו בכה שהיה ואם רבה. על כן הושפני לו מהפכת הגישה מדעת חז"ל, וכמו שמלאתו מהרהק מהם סי' ז"ל על המהנה משא שירד מן החר, ובסיומן ק' על שורה ולאות האומות מה שירד מן השבוע בתורת משא אל אחרי מחוה שנים כמבואר שמה. והנה אנוש כערכי עורה לקראתו ואלה הי מינייהו עדיף וזה אשר נרמז

האזרחים לבדם הם ראויים לנבואה. כמ"ש חז"ל אין חסידים שוכים חלף על המשפחות המיוחסות שבירבאל, והע"ג שמלאנו בעבודת המנהג ורואה היה גר' לדומי חז"ל, כבר התישב זה בטוב טעם על פי מ"ש הוזהר בפ' וישלח (דף קע"א) חז"ל מה בין משא לבאר נביאיה משא הסתכל וכו' שאר נביאיו היו לפני על אנשיהו ובהגלג חילא דילתן ולא הווי יכלי לקיימא על גורא חלמה, מאן גרס לון אן בנין דמדיב כי נגע בקץ ידן יעקב והוא אונע על רכנו. וכל איומן נביאין לא יכלי לקיימא על מה דיומן הפק"ה למעיד ליה לעוב, בר עובדיה גבואה דהוי נבואה מסתרה דעב דף מקב"ח דקדושים עליה דעב ולא חלתיב חיליה, ע"כ. ומעשה חין דנין אפשר מחאי אפשר, בלנבואה וכו' כ"ס היה נר"ך שיהיה גר' לדומי בהכרה שיהננה על מפלה עשו. והכח בהנהדרין (דף ל"ט) קבשו מ"ש שובדיה ללודם, אמרו שובדיה גר' לדומי חס, והיינו דלמרי יאשיהו מיניה וביה אבא ליוזל ביה נרגא וכו', כי אהר רב דומי אמר ידן מחוכה ממכרה, ליה רמז פלא אף כי יעקב וחלישה כח הניביאים נרג עשו, כי כל הניביאים וזה מהם היו מקבלים הנבואה מהפירה נגה (כבוד) להכתיי אחת וזכור כוהר, מלמד משה שהנהגה מתח"ל ונתח כוד ידן כנודע ממנהלים בקבלה, ועל"פ לא יתקם על כלל דברי החנר שאמר שאין ראוי לנבואה רק האזרחי קף שמנאל אחד יוואל מן הכלל כי שבול אחד לא יהיה הכלל, דומה למש' האמרו חז"ל אין למדון מן הכללות: תכלית עינים שיקבלו מהם וכו'. תכלית עינים שיקבלו מהם וכו'. חלל הם בעצמם לויים וימים לנבואה: הניביאים מה משא ה', אכל הם בעצמם לויים וימים לנבואה: והיעודים והם אשר ערכו לך. חור אל שאלתו בסיומן ק"ד ורואה חס שלא נמלא בתורתו רק יעוד עולם היה, ואלל שאר אומות נמלא יעודים שמים שערב לו להכזיר: כבר קדמו בחבמינו. אין זה דבר חדש שחדשו האומות כי כבר זכרו זה חבמינו וספרו מעניניו בן עדן וגיבנס בעיוריהו פ' ג' (דף י"ט) ובפסוקים (ד"ז): וכדודו אותם לאורך ולרוחב. כמעשה דר' יסובע בן לוי בנדרש כפא שפול קוף עמלתי ז"ל. הלך ר"י בן לוי והשג בן עדן בולו ומלאה ב' ה' הים ג' וכל בית וביה י"ב רכוא מילין בלחוק ויכזבו וכו', עוד חס בענין וגיבנס רחמי הים חרין עברה מילין על המעש מילין שפוחים גנים גנים של חס, ע"כ: וספרו הנעימות. בן עדן: והיסוריין. בניהוס: הקרובות. שעמדו מוזמן קרוב והיו אחר חז"ל: ודברתי עמך. ההגלל מדוע לא נרעד לו עד כה

דיוק לפניך בדבר הזה קה בידך והלכה: והיעודים כי עם היות שלא מלאו יעוד רוחיה מפורש בתורה כבר האנו בעולם חס, כי עתה ככלות להשיב על פקטוקי האלך המתנגלים בלחמו, שב לבאר איך היעודים נעדר ממנו, כי כבר קרבו חבמינו לספר גן עדן וניהגם ומדרו אותם לאורך ולרוחב וכו', כאלמנר צמדרת תהלים כי כה וכה חכמה כהוה סי' לו מדור כפני עמנו בן עדן ויכגדן ז' בני דירוח נביהוס וכו', וימנו ל"ה בן לוי כד משתנה ביהא קמח דממזור גיהנס אשכחיה בה ממה מילין בלחורכ והמשין מילין בלחורכ וכו' ומעשהו ביהא תמינא דממזור תמינא וכו'. וכבר הלרין בענינס הרמזין ז"ל בשער הגמול: וספרו הנעימות והיסוריין וכו'. הכל חס הנבאל בלחורכ. ועיין מה שכתב על הדומים הזה הכי'ן הסודי בספרו ג' חלל מלמך ד' דרש פ': ודברתי עמך עד עתה. הכונה שהמשין דבריו עד הנה כאלע

הנביאים, כי לא נזכר בהם יעודי העולם הבא הרבה בניאור כאשר נזכר הדבתי בדברי החכמים. ואמת הוא כי בדברי הנבואה שישבו העפר שבנוף האדם אל הארץ ותשוב הרוח אל האלהים אשר נתנה, ובדברי הנביאה תחית המתים לעתיד ושליחות נביא שמו אליהו, כבר שולח בזמן העובר ולקחו האלהים כאשר לקח זולתו שהוא לא טעם טעם מיתה. ויש בתורה תפלת מי שהתנבא ברוח האלהים שהתפלל על עצמו שימות מות ישרים ותהיה אחריתו כאחרית בני ישראל. וכבר שאל אחד מהמלכים נביא מת והתנבא לו בכל מה שיבא עליו כאשר היה מתנבא לו בחייו, ואם היה מעשה המלך שהוא אסור בתורתנו רוצה לומר הדרישה אל המתים, הוא מורה כי היו העם מאמינים בימי הנביאים כי הנפשות נשארות אחר כלות הגופות ועל כן היו שואלים המתים. ופתיחת תפלתנו שיודעים אותה הנשים והקטנים כל שכן החכמים, אלהי נשמה שנתת בי מהורה אתה בראתה ואתה יצרתה אתה נפתתה בי ואתה משמרה בקרבי ואתה עתיד לימשל ממני ולהחזירה בי לעתיד לבא כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי שאתה הוא רבון כל המעשים ברוך המחזיר נשמות לפגרים מתים. וכן עדין עצמו אשר הרבו בני אדם לזכור לא לקחו אותו כי אם מן התורה, והיא המדרגה אשר הוכנה לאדם, ולולא שחשאו היה

אוצר נחמד

קול יהודה

מיעודים האנשים בדברי הו"ל מפי סבא שדו עסק בדברי הנביאים ומקרא כולל: ואמת הוא. הנזכר בדברי החכמים: כי בדברי הנבואה וכו'. אל חמשה נמשך כי דבר הו"ל הוא ענין הכתוב בסוף חו"ל ולא נזכר כלל בדברי הנבואה, אבל כבר נזכר ג"כ בדברי הנבואה והוא מקרא מלא בקבלת (י"ב) האומר וזכור את בוראך בימי שחרותך עד אשר וגו' וישב העפר על הארץ כשבים וכוח הזכור אל הלאה אשר נתנם, וז"ל עוף הארץ שיכירו ועיקרו מעשר, כענין שכתב כי עפר אלהי ואל עפר משום: ובדברי הנבואה תחית המתים. כמו מתים שיהיו ויהקל, ובדברי ישעיה יח מתוך נבלתי ויקומן, ובדב"ל ורבים משיני חרמתי עפר יקחו וגו', ובפ' הלך כרבו הביאו מקראות בלשח תחית המתים מן התורה ושליחות שמו אליהו. בסוף מלאכי שהיה סוף כל הנביאים, כיום דבריו הם לפני שולח לבסוף אל אלהי הנביא לפי בוא יום ה' גדול והנורא והביא לבסוף אבות וגו': כבר שולח וכו'. בימי אהלך ועודו חי וקיים בעולם העליון ויבא לתחית המתים: שהוא לא טעם וכו'. אליהו לא טעם טעם מיתה כי עלה כבערה בשמיים: תפלת מי שהתנבא וכו'. בלשח התפלת על עצמו ואמר מותם נשאל מזה ישרים ומהי אחריתי כמותו. היה עד כאן הביא ראיה בהשגחה הכתוב בסוף הו"ל נאמן לנו משיני קדמוניות ועכשיו הביא ראיות בטעם אלל אמונות סתם מפורסמת, לפי אחריותו כמותו, במשפחות הדברים שקבע אחרית טוב אחר שישם, ואין זה רק שכן עולם אלה שמהוסי סתים לו כחמד מאישי ישראל: וכבר שאל אחר מהמלכים, שאלו המלך שאל על ידי בעלה אוב את שמואל הנביא אחר שמת מה יסיון לו בתלפתם נפשית, וכאן גידו לו כל מה שאל עליו: ואם היה מעשה המלך שהוא אסור בתורתנו וכו'. ולפי הכתוב בלשח גידו אלל עלונו אמני ויבאל הים ענין עו"כ והשגחה הנפש מפורסם, הלא אפילו הלא רשעי הדור כמו בעלת אוב והשגחים כה ודומים ק"ף הם העלמיו כזה: אתה בראתה

לך במקרא וזכור לעיודים הכותמים, כי למטה מעט מעט כהו אשר היה לפניו לבי רוב המלאו בדברי חו"ל. ומה שהסוף בדברי הנביאים אחרי אמרו במקרא, טעמו הלא לזוג המלוה הלא, עד אמרו לזכור דברי החכמים, כי את אלה לעמח אלה עשה במותו כי דברי החכמים הרבו והעדיפו צענין זה ודברי הנביאים המעטו והחסינו: אך אמת הוא כי בדברי הנבואה וכו'. כמאמר (קבלת י"ב) וישב העפר על הארץ כשבים וכוח הזכור אל הלאה אשר נתנם, ובדברי הנבואה ג"כ לתחית המתים לעתיד ומכלל העלמות הישמות שיהיוקל למאן דאמר (פ' חלק) אמת היה ולא משל. ובדברי ישעיה יהיו מתוך שליחי ויקומן ומאמר דב"ל ורבים משיני חרמתי עפר יקחו וגו'. ובפ' המזכר הרבו הביאו ראיות על קנה. וכל אלה עדים נאמנים על השכר הנרמז: ושליחות נביא שמו אליהו. כמאמר היה לפני שולח לבסוף את אלהי הנביא: כבר שולח בזמן העובר וכו'. ו"ל הוא עצמו אשר שולח בזמן העובר בימי אהלך, בשולח לבסוף, שהיה לא מת רק לקחו הלאה בעליותו כבערה השמים (י"ב צ"ב) כבר אשר לקח זולתו. הוא הנוף שאלהי עליו ויהיה הנוף את הלאה ולענין כי לקח אלהי אלהים: שהוא לא טעם טעם מיתה. הוא הלאה שדוד עומד חי וקיים בגן עדן, או יוסב הכניו הנוף האדוני שהכתוב עליו ויהיה הנוף וגו' לא כיון כי לא מיהיה עליו ולא זכרה על מיתה כלל כמו שאלו חכמינו: מי שהתנבא וכו'. הוא בלשח: וכבר שאל אחד מהמלכים וכו'. עוד אשר הוא שאל בהעלמו שמואל הנביא על ידי אוב: והמלה

וכו'. הנשמה ונראה בעת שכתבנו לגוף: אתה נפתתה בי. כעת שולח הכתוב והתחבר עם סוף: וכן עדין עצמו טעם עצמו שאל קרין לו גן עדן כל עצמו אפי' רק מן הסוד כבערה נראית: והיא המדרגה. זאת כמעט היתה מוכתרת

היה עומד בה לנצח, וכן ניהגם הוא מקום ידוע קרוב לירושלים ניא שאין האש נכבית ממנו, היו 'ארופים בו עצמות הטומאה והנבלות ושאר הטומאות, והמלה עברית מורכבת :

קמז אמר הכוזרי אם כן אין חדוש אחרי תורתכם אלא חלקיות מדברי גן עדן וניהגם ותכונתם והכפלת דברים והרבותם :

קין אמר החבר גם זה איננו חדש, כי החכמים הרבו בזה מאד עד שלא תשמע ממנו באומה שלא תמצאנו לחכמים כאשר תבקשנו :

גשלה המאמר הראשון בשם ה'

קול יהודה

והמלה עברית מורכבת. מגיה בן הגס הכוזר במלכים ב' כ"ג, ובירמיה ז' ובמקומות זולתם :

קמז אמר כן אין חדוש אחרי תורתכם וכו'.

ר"ל אין כל חדש אלא האומות ציעודי העוה"ב כי הכל נכלל בתורהכם : אלא חלקיות וכו'.

שם מרחיבים הספור על פרשן יותר מכם :

קין גם זה איננו חדש וכו' . ר"ל גם בזאת לא נאות להם להתיעש לבטורה בהודעת פרטי

השכר הרוחי, כי יהודים נבדו בלחיו ולנגיד ממנו

שלמים וכן רבים יביטו אומר ויהוו דעת על פרטיו

לא חסרו כל. וכבר שב הדבור אל מה שממנו היה

ראשית היותה על פי הדברים היוצאים סימן י' מפי

המלך סהורים אחרי געם, כי מבני ישראל היה אור

העונה והראיה לכך בעל דת שיש לצרור תורה בצדן,

והנה זאת התורה הקודמת מאלו לא השלימה אחרי

כן כי כבר היה שלימותה בעצמה מכל הפנים ציה

ובצח :

אוצר נחמד

לאדם אילו לא תמצא בן הדעת : היה עומד בה לנצח .

אילו לא מת בעוט, זאת היתה מוחתו עדי עד, וזוהו אלו

לוקחים ראש שם נפש הדיק לזרוע אחר פרידתה מן הגוף :

וכן גיהגם. השם על גיהגם שאנו מתארים לנפש הרשע אחרי

מוחו : הוא מקום ידוע. כלומר שם מושאל ממקום ידוע

שסיה קרוב לירושלים : גיא. עמק : היו שורפין בו עצמות

הטומאה וכו'. מתי ששם היו מעבירין מן העולם כל מיני

טומאה וסרחון, כיוו שם זה למקום ששם נשרפים נפשות

כושטעים המטולשות בגלוי טומאות עונותיהם. ור"ל אמרו

שהוא אחד משלש פתחים שיש לגיהגם : ההמלה עברית .

שם גיהגם הוא לשון הקודש : מורכבת. מורכב משתי מלות

מני ומיהם, שסיה נקרא גיא בן הגם (במלכים ב', וירמיה ז'),

גיא בן הגם צלוח שמי המלות נקרא גיהגם. ובגמרא

עירובין (דף י"ט) נתנו עוד סמך לזה ואמרו גי שמוקס

כניח, הגם שרוב היודים שם ירדום על עסקי תנם, שירש"י

ז"ל עריות :

קמז אין חדוש וכו'. בענין יעודי עולם הכא : אלא

חלקיות. פרטים נהלקים שהסוים עליהם אטיו

הסורות מן האומות בעניני הדיק והתמונה אשר יורו הם עליו

מתעטנו וסוכורים, והכל הוה אל מקום אחד :

קין גם זה איננו חדש. עניני דור עונג ועשימות המגיע לנפש הדיק, וידימים הקשים היודים על קדוק הרביע ע"ש

משוררתו ושעלו, הכל כבר נאכרים בדברי חז"ל בתלמוד ובמשנת גיהגם (בגמרא חכמה שער היראה) : שלא

תשמע באומה. מה יחסינו אותך ואסיה מקביו איתו כלל נאמן מה שלא הגידו איתו חז"ל מקודם :

גשלה המאמר הראשון. שם יתנו צדקות ה' מפי כל אומה ולשון :

מכנה הארץ שמענו תהלות האל הנאמן. ויענו כל יושבי תבל

אמן ואמן :

